

Dz.U.UE.L.2006.368.15

2013.04.20

zm.

Dz.U.UE.L.2013.105.1 art. 1

ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) NR 1974/2006

z dnia 15 grudnia 2006 r.

ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

(Dz.U.UE L z dnia 23 grudnia 2006 r.)

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską,

uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), w szczególności jego art. 5 ust. 6, art. 19 ust. 2 zdanie drugie, art. 32 ust. 1 lit. b), art. 66 ust. 3 akapit trzeci, art. 70 ust. 1 i art. 91, a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 ustanowiło jednolite ramy prawne dla wsparcia rozwoju obszarów wiejskich w ramach EFRROW w całej Wspólnocie. Należy uzupełnić ramy prawne szczegółowymi przepisami wykonawczymi.

(2) W odniesieniu do spójności z środkami finansowanymi przez inne instrumenty wspólnej polityki rolnej, należy określić szczegółowe przepisy dotyczące wyjątków dotyczących wsparcia rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności przepisy dotyczące wyjątków, o których mowa w art. 5 ust. 6 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. Wsparcie inwestycji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich uwzględnia wszelkie sektorowe limity lub ograniczenia oraz nie prowadzi do tworzenia nadmiaru zdolności produkcyjnych w danych sektorach.

(3) Istnieje potrzeba ustanowienia zasad dotyczących uaktualniania krajowych planów strategicznych w odniesieniu do treści, procedur i harmonogramu.

(4) Aby umożliwić państwom członkowskim i Komisji szybkie i skuteczne wprowadzenie nowych ram programowych, należy określić terminy między złożeniem programów rozwoju obszarów wiejskich a ich zatwierdzeniem przez Komisję.

(5) Należy przyjąć szczegółowe zasady przedkładania programów rozwoju obszarów wiejskich oraz ich przeglądu. W celu ułatwienia sporządzania programów rozwoju obszarów wiejskich oraz ich rozpatrywania i zatwierdzania przez Komisję, należy ustanowić wspólne zasady dotyczące struktury i treści tych programów na podstawie wymogów określonych w art. 16 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. Ponadto należy ustanowić szczegółowe przepisy w odniesieniu do ram krajowych, o których mowa w art. 15 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

(6) Przedmiotem decyzji Komisji powinny być jedynie istotne zmiany w programach,

przesunięcie środków finansowych EFRROW między osiami w ramach programu i zmiany stóp współfinansowania z EFRROW. Decyzje dotyczące innych zmian powinny podejmować państwa członkowskie i informować o nich Komisję. Należy ustanowić procedurę dotyczącą zatwierdzania takich notyfikacji.

(7) Aby zapewnić sprawne i regularne monitorowanie, państwa członkowskie powinny udostępniać Komisji ujednoliconą i zaktualizowaną elektroniczną wersję swoich dokumentów programowania.

(8) Rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 określa warunki mające zastosowanie do wsparcia młodych rolników. Należy określić terminy, w których warunki te muszą być spełnione, w szczególności długość okresu, który państwa członkowskie mogą przyznać niektórym beneficjentom na spełnienie wymogów odnoszących się do umiejętności i kwalifikacji zawodowych. Biorąc pod uwagę, że wsparcie dla młodych rolników jest uwarunkowane złożeniem przez młodych rolników biznesplanu należy ustanowić szczegółowe zasady w odniesieniu do biznesplanu oraz przestrzegania jego założeń przez młodych rolników.

(9) W odniesieniu do warunków dotyczących wsparcia na przejście na wcześniejszą emeryturę, należy rozwiązać określone problemy związane z przekazywaniem gospodarstwa przez kilku przekazujących oraz z przekazywaniem gospodarstwa przez dzierżawcę rolnego. Nietowarowa działalność rolnicza przekazującego nie powinna kwalifikować się do wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej.

(10) Należy określić umiejętności i zasoby, które muszą posiadać instytucje i podmioty wybrane do świadczenia usług doradczych w zakresie gospodarstwa rolnego kwalifikujących się do uzyskania wsparcia.

(11) W odniesieniu do wsparcia na rzecz tworzenia systemu usług z zakresu zarządzania, pomocy i doradztwa, należy ustanowić metodę obliczania regresji wsparcia.

(12) W odniesieniu do inwestycji służących modernizacji gospodarstw rolnych w celu spełnienia niedawno wprowadzonych norm wspólnotowych oraz w przypadku, gdy młodzi rolnicy mają spełnić istniejące normy, należy ustalić termin, do którego normy te mają zostać spełnione.

(13) W odniesieniu do inwestycji służących podwyższaniu wartości gospodarczej lasów, należy określić plany zarządzania lasami oraz wyznaczyć rodzaje kwalifikujących się inwestycji. Plany należy opracować zgodnie z ogólnoeuropejskimi wytycznymi dla szczebla operacyjnego w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej, ustanowionymi w załączniku 2 do Rezolucji L2 (ogólnoeuropejskie kryteria, wskaźniki i wytyczne dla szczebla operacyjnego w sprawie zrównoważonej gospodarki leśnej) Trzeciej Konferencji Ministerialnej w sprawie Ochrony Lasów w Europie, która odbyła się w Lizbonie (2, 3 i 4 czerwca 1998 r.).

(14) W odniesieniu do inwestycji służących zwiększaniu wartości dodanej produktów rolnych i leśnych w celu spełnienia niedawno wprowadzonych norm wspólnotowych w mikroprzedsiębiorstwach, należy ustalić datę, do której normy te mają zostać spełnione. Należy wprowadzić wyraźne rozróżnienie między inwestycjami związanymi z leśnictwem korzystającymi ze stawki wsparcia ustanowionej rozporządzeniem (WE) nr 1698/2005 a innymi inwestycjami w sektorze drewna.

(15) W odniesieniu do współpracy na rzecz rozwoju nowych produktów, procesów i technologii w sektorze rolnym i żywnościowym oraz w sektorze leśnym, należy orientacyjnie

określić kwalifikujące się koszty.

(16) W odniesieniu do spełnienia norm, poziom wsparcia dla rolników powinien być regulowany przez państwo członkowskie dla każdej normy przy uwzględnieniu poziomu zobowiązań wynikających z zastosowania normy; koszty inwestycyjne nie powinny kwalifikować się do wsparcia.

(17) W odniesieniu do wsparcia dla rolników biorących udział w systemie jakości żywności, należy określić systemy wspólnotowe i kryteria dotyczące systemów krajowych, produkty objęte takim wsparciem oraz rodzaje stałych kosztów, które mogą zostać uwzględnione przy obliczaniu kwoty pomocy.

(18) W celu zapewnienia komplementarności między działaniami promocyjnymi określonymi w art. 33 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 a zasadami dotyczącymi działań informacyjnych i promocyjnych ustanowionymi w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2826/2000 z dnia 19 grudnia 2000 r. w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym, należy ustanowić szczegółowe wymogi wspierania promocji produktów wysokiej jakości, w szczególności w odniesieniu do beneficjentów i kwalifikujących się działań. Ponadto w celu uniknięcia ryzyka podwójnego finansowania, działania informacyjne i promocyjne wspierane na mocy rozporządzenia (WE) nr 2826/2000 nie powinny kwalifikować się do wsparcia rozwoju obszarów wiejskich.

(19) W odniesieniu do wsparcia rolnictwa niskotowarowego, należy określić treść biznesplanów i warunki ich wdrażania.

(20) W odniesieniu do wsparcia grup producentów na Malcie, należy ustanowić szczegółowe zasady uwzględniające specyficzne cechy maltańskiego sektora rolnego.

(21) W odniesieniu do wsparcia dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, zgodnie z art. 93 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 system wsparcia wprowadzony rozporządzeniem Rady (WE) nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR) oraz zmieniającym i uchylającym niektóre rozporządzenia pozostaje w mocy do dnia 31 grudnia 2009 r., z zastrzeżeniem aktu Rady przyjętego zgodnie z procedurą określoną w art. 37 Traktatu. Artykuł 11 rozporządzenia Komisji (WE) nr 817/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR) powinien zatem nadal mieć zastosowanie do czasu przyjęcia tego aktu przez Radę.

(22) Należy ustanowić przepis w celu uniknięcia pokrywania się wsparcia dla rolników na spełnienie norm, z jednej strony, i płatności dla obszarów Natura 2000, z drugiej strony.

(23) W odniesieniu do wsparcia rolnośrodowiskowego i dobrostanu zwierząt, minimalne wymogi, które beneficjenci muszą spełnić w związku z różnymi zobowiązaniami rolnośrodowiskowymi i dotyczącymi dobrostanu zwierząt, powinny zapewniać harmonijne stosowanie wsparcia uwzględniające jego cele i przyczyniać się w ten sposób do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. W tym zakresie ważne jest ustanowienie metody obliczania dodatkowych kosztów, utraconych dochodów i odpowiednich kosztów transakcyjnych powstałych na mocy zobowiązań. Jeżeli zobowiązania oparte są na ograniczeniach środków produkcji, wsparcie powinno być przyznawane jedynie wtedy, gdy można ocenić takie ograniczenia w sposób zapewniający wystarczającą pewność, że zobowiązanie jest spełnione.

(24) W odniesieniu do wsparcia na zachowanie zasobów genetycznych w rolnictwie, należy podać szczegółowe informacje dotyczące kwalifikujących się operacji oraz opis beneficjentów. Należy ustanowić przepis umożliwiający uniknięcie pokrywania się tej pomocy z pomocą udzielaną w ramach wsparcia działań rolnośrodowiskowych i wyłączyć ze wsparcia działania, które kwalifikują się do pomocy w ramach programu ramowego Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji.

(25) Należy określić inwestycje nieprodukcyjne ukierunkowane na zrównoważone użytkowanie gruntów rolnych.

(26) W celu zapewnienia jednorodnego podejścia do środków dotyczących leśnictwa, należy posługiwać się wspólną definicją lasów i obszarów zalesionych. Definicja ta musi być zgodna z definicją używaną przez Organizację Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) i Eurostat, stosowaną w publikacji z 2005 r. oceny światowych zasobów leśnych (Global Forest Resources Assessment Update). Lasy i obszary zalesione wykluczone ze wsparcia na mocy art. 42 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 powinny zostać zdefiniowane bardziej szczegółowo.

(27) Należy ustanowić szczegółowe warunki dotyczące wsparcia na rzecz zalesiania gruntów rolnych w szczególności w powiązaniu z definicją gruntów przeznaczonych do zalesienia, kosztów założenia, rolnika i gatunków szybkorosnących.

(28) W odniesieniu do wsparcia na rzecz gruntów rolnych, na których po raz pierwszy ustanawia się systemy rolnoleśne państwa członkowskie powinny określić maksymalną gęstość plantacji drzew leśnych, biorąc pod uwagę niektóre parametry.

(29) Wsparcie na rzecz przywracania potencjału leśnego oraz działań zapobiegawczych w lasach sklasyfikowanych jako lasy wysokiego lub średniego zagrożenia pożarowego powinno być uzależnione od zgodności z planami ochrony przeciwpożarowej lasów ustanowionymi przez państwa członkowskie. Należy zapewnić wspólne podejście do definicji działań zapobiegających pożarom lasów.

(30) W odniesieniu do obszarów wyznaczonych w art. 50 ust. 5 i 6 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, należy określić warunki ich wyznaczania. Należy zadbać o to, aby zalesianie nie było szkodliwe dla różnorodności biologicznej i aby nie powodowało innych szkód środowiskowych.

(31) W celu umożliwienia odpowiedniego wykorzystania środka mającego na celu różnicowanie w kierunku działalności nierolniczych, o którym mowa w art. 52 lit. a) ppk i) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, należy ustanowić wyczerpującą definicję członka gospodarstwa domowego, o którym mowa w art. 53 tego rozporządzenia.

(32) Partnerstwa publiczno-prywatne korzystające ze wsparcia na mocy art. 59 lit. e) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 powinny spełniać określone szczegółowe warunki.

(33) W odniesieniu do osi Leader, procedury wyboru lokalnych grup działania powinny być przejrzyste i opierać się na konkurencji w celu zapewnienia trafności i wysokiej jakości strategii rozwoju wybieranych do wsparcia na poziomie lokalnym. W zależności od lokalnych warunków, należy zasadniczo wyznaczyć minimalne i maksymalne ograniczenia dotyczące liczby mieszkańców na obszarach objętych lokalnymi grupami działania.

(34) Aby umożliwić jak najszersze wdrożenie lokalnych strategii rozwoju, należy ograniczyć wsparcie na rzecz kosztów bieżących lokalnych grup działania.

(35) Projekty współpracy realizowane przez lokalne grupy działania powinny spełniać określone warunki. Należy ustanowić skoordynowaną procedurę między Komisją a państwami członkowskimi w celu ułatwienia wyboru międzynarodowych projektów współpracy.

(36) W odniesieniu do pomocy technicznej, należy przewidzieć systemy współfinansowania programów rozwoju obszarów wiejskich obejmujących regiony kwalifikujące się w ramach celu konwergencji i inne regiony, jak również szczegółowe opcje i termin ustanowienia krajowej sieci obszarów wiejskich.

(37) Dla niektórych środków należy ustanowić wspólne przepisy, w szczególności dotyczące: wdrażania zintegrowanych operacji, środków inwestycyjnych, przekazania gospodarstwa w okresie, w którym zobowiązanie stanowi warunek otrzymania pomocy, zwiększenia powierzchni gospodarstwa i definicji różnych kategorii siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności.

(38) Państwa członkowskie powinny podjąć niezbędne działania i wprowadzić odpowiednie przepisy w celu zagwarantowania weryfikacji i kontroli wszystkich środków rozwoju obszarów wiejskich. Państwa członkowskie powinny gwarantować, że wprowadzone przez nie przepisy dotyczące kontroli dają wystarczającą pewność spełnienia wszystkich kryteriów kwalifikacji i innych zobowiązań. W szczególności w odniesieniu do obliczania płatności w ramach niektórych środków państwa członkowskie powinny gwarantować, że obliczenia są właściwe i poparte odpowiednią wiedzą.

(39) Tam, gdzie to stosowne, należy określić szczegółowe zasady dotyczące dotacji na spłatę odsetek od pożyczek i niektórych form inżynierii finansowej. Aby zapewnić skuteczne i jednolite zarządzanie, należy również określić warunki, w których organy zarządzające mogą stosować standardowe koszty i uważać wkłady niepieniężne za kwalifikujące się wydatki. Aby operacje inwestycyjne były bardziej ukierunkowane, należy udostępnić zestaw wspólnych zasad dotyczących definicji i kwalifikujących się wydatków. W przypadku, gdy właściwe organy państwa członkowskiego decydują się na wypłacenie zaliczki beneficjentom wsparcia inwestycyjnego, konieczne jest również ustanowienie wspólnych zasad.

(40) W celu zapewnienia zgodności z przepisami i procedurami dotyczącymi pomocy państwa, należy ustanowić szczegółowe przepisy dotyczące niektórych środków współfinansowanych przez EFRROW i dodatkowego finansowania krajowego.

(41) W celu zapewnienia informacji i rozpowszechniania działań w zakresie rozwoju obszarów wiejskich korzystających ze wsparcia EFRROW, programy rozwoju obszarów wiejskich powinny zawierać plan działań informacyjnych, których treść powinna zostać dokładnie określona. W celu zapewnienia najspójniejszego podejścia, należy w tym względzie określić obowiązki władz odpowiedzialnych za zarządzanie i obowiązki beneficjentów.

(42) W celu wzmocnienia przejrzystości odnośnie korzystania ze wsparcia EFRROW, lista beneficjentów, nazwy operacji oraz kwota wydatków publicznych przyznanych na operacje powinna zostać opublikowana corocznie przez państwa członkowskie w formie elektronicznej lub za pomocą innych środków. Publiczne udostępnienie takich informacji ma na celu poprawienie przejrzystości działań Wspólnoty w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich, wzmocnienie należytego finansowego zarządzania danymi wydatkami publicznymi oraz w szczególności wzmocnienie kontroli wykorzystanych zasobów państwowych, i w końcu uniknięcie zakłóceń konkurencji między beneficjentami środków rozwoju obszarów wiejskich. Biorąc pod uwagę nadrzędność celów jakie mają zostać osiągnięte uzasadnione jest, że

względu na zasadę proporcjonalności oraz wymóg ochrony danych osobowych, zapewnienie ogólnodostępnej publikacji odnośnych informacji w rozmiarze, w jakim nie wykracza to poza to, co jest niezbędne w ramach społeczeństwa demokratycznego w celu zapobiegania naruszeń.

(43) W odniesieniu do monitorowania, należy określić szczegółowe informacje dotyczące rocznego sprawozdania z postępu prac przewidzianego w art. 82 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, jak również wspólne wskaźniki stanowiące element wspólnych ram monitorowania i oceny, o których mowa w art. 80 tego rozporządzenia.

(44) Należy ustanowić system informacji w celu zapewnienia bezpiecznej elektronicznej wymiany danych między Komisją a państwami członkowskimi. Należy określić zawartość i funkcjonowanie tego systemu oraz prawa dostępu do niego.

(45) Nowe przepisy wykonawcze powinny zastąpić przepisy ustanowione w odniesieniu do zastosowania rozporządzenia (WE) nr 1257/1999. Należy zatem uchylić rozporządzenie (WE) nr 817/2004 z dniem 1 stycznia 2007 r.

(46) Środki przewidziane w niniejszym rozporządzeniu są zgodne z opinią Komitetu ds. Rozwoju Obszarów Wiejskich,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

ROZDZIAŁ I

Zakres

Artykuł 1

Niniejsze rozporządzenie ustanawia szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 w odniesieniu do zasad i ogólnych przepisów dotyczących wsparcia rozwoju obszarów wiejskich, szczegółowych i wspólnych przepisów dotyczących środków rozwoju obszarów wiejskich oraz przepisy dotyczące kwalifikowalności i przepisy administracyjne, z wyłączeniem przepisów dotyczących kontroli.

ROZDZIAŁ II

Zasady ogólne

Sekcja 1

Komplementarność, spójność i zgodność

Artykuł 2

1. Zapewnia się spójność, o której mowa w art. 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005:
  - a) między środkami wspierającymi rozwój obszarów wiejskich, z jednej strony, a środkami wdrażanymi w ramach innych wspólnotowych instrumentów wsparcia, w szczególności środkami realizowanymi w ramach bezpośrednich i innych systemów wsparcia wspólnej polityki rolnej i środków zdrowia zwierząt i roślin, z drugiej strony;
  - b) między różnymi środkami wspierającymi rozwój obszarów wiejskich.
2. Jeżeli wsparcie na mocy rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 może być w drodze

wyjątku przyznane zgodnie z art. 5 ust. 6 tego rozporządzenia, dla środków wchodzących w zakres systemów wsparcia, o których mowa w załączniku I do niniejszego rozporządzenia, państwa członkowskie gwarantują, że beneficjent może otrzymać wsparcie na daną operację jedynie w ramach jednego systemu.

W tym celu, państwa członkowskie, jeżeli włączą środki obejmujące takie wyjątki do swoich programów rozwoju obszarów wiejskich, opisują w tych programach kryteria i zasady administracyjne, które będą stosować w odniesieniu do systemów wsparcia, których to dotyczy.

3. Z wyłączeniem sektora mlecznego, jeśli wspólna organizacja rynków, łącznie z systemami wsparcia bezpośredniego finansowanymi przez Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG), wprowadza ograniczenia produkcji lub limity wsparcia wspólnotowego na poziomie indywidualnych rolników, gospodarstw lub zakładów przetwórstwa, wówczas żadna inwestycja, która zwiększałaby produkcję ponad te ograniczenia i limity, nie uzyska wsparcia na mocy rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Sekcja 2

Strategia i programowanie

Artykuł 3

1. Krajowe plany strategiczne mogą być aktualizowane podczas okresu programowania. Przy takich aktualizacjach uwzględnia się jeden lub oba następujące elementy:

- a) aktualizacja dotyczy jednego lub wielu elementów wymienionych w art. 11 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 i/lub jednej lub wielu strategicznych wytycznych Wspólnoty, o których mowa w art. 9 tego rozporządzenia;
- b) aktualizacja wprowadza zmiany w jednym lub wielu programach rozwoju obszarów wiejskich, o których mowa w art. 6 ust. 1 niniejszego rozporządzenia.

2. Artykuł 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 stosuje się *mutatis mutandis* do aktualizacji krajowych planów strategicznych.

3. Aby zapewnić odpowiednie ramy czasowe na dostosowanie programu rozwoju obszarów wiejskich, ostatnią aktualizację krajowego planu strategicznego, przedkłada się Komisji najpóźniej do dnia 30 czerwca 2013 r.

4. Krajowe plany strategiczne zostają potwierdzone lub zaktualizowane po zatwierdzeniu programów rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności w świetle kwantyfikacji celów wynikającej z oceny *ex ante* tych programów.

Artykuł 3a

Zmiany w krajowych planach strategicznych zgodnie z art. 12a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 obejmują zmianę istotnych elementów, o których mowa w art. 11 ust. 3 tego rozporządzenia, powiązanych z priorytetami przewidzianymi w art. 16a ust. 1 tego rozporządzenia, a w szczególności głównych celów określonych ilościowo.

Krajowa strategia określa przybliżony i orientacyjny wkład EFRROW, o którym mowa w art. 69 ust. 5a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, przydzielony każdemu z priorytetów, o których mowa w art. 16a ust. 1 tego rozporządzenia, w danym państwie członkowskim, oraz zawiera właściwe objaśnienia dotyczące przydziałów kwot.

Artykuł 4

1. Komisja zatwierdza programy rozwoju obszarów wiejskich przedłożone przez państwa członkowskie w terminie nie przekraczającym sześciu miesięcy licząc od dnia otrzymania programów przez Komisję. W przypadku programów rozwoju obszarów wiejskich przedłożonych przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, sześciomiesięczny

termin jest liczony od tego dnia.

W przypadku zastosowania art. 18 ust. 3 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, okres sześciu miesięcy, o którym mowa w akapicie pierwszym niniejszego ustępu, rozpoczyna się od dnia, w którym zmieniony projekt programu jest zgodny z art. 18 ust. 3 akapit pierwszy rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

2. Dаты rozpoczynające okresy, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, ustala się, w odpowiednich przypadkach, zgodnie z art. 63 ust. 6 i 8.

Artykuł 5

1. Treść programów rozwoju obszarów wiejskich, o której mowa w art. 16 i 16a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, określa się zgodnie z załącznikiem II do niniejszego rozporządzenia.

Ocenę *ex ante*, o której mowa w art. 85 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, załącza się do każdego programu rozwoju obszarów wiejskich.

2. Krajowe ramy, o których mowa w art. 15 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, zawierają informacje wspólne dla wielu środków. W odniesieniu do tych środków, regionalne programy rozwoju obszarów wiejskich mogą zawierać dodatkowe informacje jedynie wtedy, gdy wspólne informacje zawarte w krajowych ramach i programach regionalnych spełniają wymogi zawarte w załączniku II do niniejszego rozporządzenia.

2. Państwa członkowskie udostępniają Komisji, w odpowiednich przypadkach, elektroniczną wersję swoich programów rozwoju obszarów wiejskich i ram krajowych, zaktualizowaną po wprowadzeniu każdej zmiany, w tym standardowe tabele określone w załączniku II do niniejszego rozporządzenia odpowiadające informacjom wymaganym zgodnie z art. 16 lit. d), e) i f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. W odpowiednich przypadkach państwa członkowskie przedkładają Komisji drogą elektroniczną wniosek o zmiany programu i zmiany krajowych ram, zgodnie z art. 63 niniejszego rozporządzenia.

Sekcja 3

Zmiany w programach rozwoju obszarów wiejskich

Artykuł 6

1. Zmiany w programach rozwoju obszarów wiejskich obejmują następujące kategorie:

- a) zmiany, o których mowa w art. 19 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005;
- b) zmiany wynikające z procedur koordynacji dotyczących absorpcji środków finansowych, o której mowa w art. 77 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005;
- ba) zmiany do planu finansowania związane z wdrożeniem art. 70 ust. 4b rozporządzenia (WE) nr 1698/2005;
- c) inne zmiany nieobjęte lit. a), b) i ba) niniejszego ustępu.

2. Zmiany w programach, o których mowa w ust. 1 lit. a) i b), mogą być jedynie zaproponowane od drugiego roku wdrażania programu.

3. Wnioski dotyczące zmian w programach rozwoju obszarów wiejskich są należycie uzasadnione, w szczególności zawierają następujące informacje:

- a) przyczyny i trudności we wdrażaniu uzasadniające zmianę;
- b) oczekiwane wyniki zmiany;
- c) związek między zmianą a krajowym planem strategicznym.

Artykuł 7

1. W przypadku zmian programów, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. a) niniejszego rozporządzenia, przyjmuje się decyzje na mocy art. 19 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr

1698/2005, na podstawie wniosku państwa członkowskiego, jeżeli:

- a) zmiana przekracza pułap elastyczności między osiami, o którym mowa w art. 9 ust. 2 niniejszego rozporządzenia;
- b) zmiana zmienia stawki współfinansowania wspólnotowego, o których mowa w art. 70 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, przewidziane w zatwierdzonym programie rozwoju obszarów wiejskich;
- c) zmiana zmienia całkowity wkład Wspólnoty na cały okres programowania i/lub jego roczny podział, nie zmieniając wkładu na lata poprzednie;
- d) zmiany odnoszą się do pierwszego wdrożenia art. 16a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005;
- e) zmiana wprowadza dodatkowy potencjalny skutek, niewymieniony w załączniku II do rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, powiązany z priorytetami, o których mowa w art. 16a tego rozporządzenia.

Decyzja zostaje podjęta w terminie sześciu miesięcy od dnia otrzymania przez Komisję wniosku państwa członkowskiego.

2. Z wyjątkiem przypadków środków nadzwyczajnych wynikających z klęsk żywiołowych wnioski dotyczące zmian programu, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. a), składa się tylko raz na rok kalendarzowy i na program.

Wnioski o wprowadzenie modyfikacji, o których mowa w ust. 1 lit. c), państwa członkowskie przesyłają najpóźniej do dnia 30 września każdego roku.

W przypadku modyfikacji, o których mowa w ust. 1, państwa członkowskie przedkładają Komisji ostatecznie wnioski najpóźniej do dnia 30 czerwca 2013 r.

Artykuł 8

1. Państwa członkowskie, które przyjęły programy regionalne, mogą składać wnioski o modyfikacje programu, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. b), w celu przesunięcia wkładu Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) między programami regionalnymi na poszczególne lata, jeżeli:

- a) całkowity wkład EFRROW na program na cały okres programowania nie ulega zmianie;
- b) całkowita alokacja EFRROW dla danego państwa członkowskiego nie ulega zmianie;
- c) podział wkładu na poszczególne lata programu na lata poprzedzające rok zmiany nie ulega zmianie;
- d) roczna alokacja EFRROW dla danego państwa członkowskiego jest zachowana;
- e) w stosownych przypadkach, budżet przewidziany do osiągnięcia celu konwergencji wspomnianego w krajowym planie strategicznym zgodnie z art. 11 ust. 3 lit. f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 nie jest zmniejszony.

2. Tabele finansowe właściwych programów dostosowuje się tak, aby odzwierciedlały przesunięcia środków, o którym mowa w ust. 1.

Zmienione tabele finansowe przedkładane są Komisji najpóźniej do dnia 30 września roku kalendarzowego, w którym dokonano przesunięć. Rok 2012 jest ostatnim rokiem, w którym takie zmiany mogą być przedkładane.

Komisja przyjmuje decyzję zatwierdzającą nowe tabele finansowe w terminie trzech miesięcy od dnia otrzymania wniosku państwa członkowskiego. Nie stosuje się procedury, o której mowa w art. 90 ust. 2 rozporządzenia 1698/2005/WE.

3. Wnioski dotyczące zmian programu, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. b) składa się nie częściej niż jeden raz w ciągu roku kalendarzowego.

Artykuł 8a

1. Państwa członkowskie zamierzające dokonać zmian związanych z wdrożeniem art. 70 ust. 4b rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 zgłaszają Komisji zmieniony plan finansowania zawierający zwiększone stawki wkładu EFRROW, które zostaną zastosowane w 2009 r.

Procedura przewidziana w art. 9 niniejszego rozporządzenia ma zastosowanie do zmian zgłoszonych zgodnie z akapitem pierwszym.

2. Po otrzymaniu ostatniej deklaracji wydatków za 2009 r., którą - zgodnie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia Komisji (WE) nr 883/2006 - należy złożyć do dnia 31 stycznia 2010 r., Komisja oblicza maksymalne stawki wkładu EFRROW, które można zastosować w pozostałej części okresu programowania w celu zachowania ogólnych maksymalnych stawek wkładu EFRROW przewidzianych w art. 70 ust. 3 i 4 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. Wynik tych obliczeń i szczegółowe informacje na ich temat zostaną przekazane państwom członkowskim do dnia 15 lutego 2010 r.

3. Do dnia 15 marca 2010 r. państwa członkowskie zgłoszą Komisji nowy plan finansowania zawierający nowe stawki wkładu EFRROW na pozostałą część okresu programowania zgodne z maksymalnymi stawkami obliczonymi przez Komisję na podstawie ust. 2.

Jeśli dane państwo członkowskie nie zgłosi nowego planu finansowania w powyższym terminie lub jeśli zgłoszony plan finansowania nie jest zgodny z obliczonymi przez Komisję maksymalnymi stawkami, z chwilą deklaracji wydatków poniesionych przez agencję płatniczą w pierwszym kwartale 2010 r. i do momentu otrzymania poprawionego planu finansowania zgodnego ze stawkami współfinansowania obliczonymi przez Komisję, do programu rozwoju obszarów wiejskich tego państwa członkowskiego automatycznie zastosowanie będą mieć maksymalne stawki.

Artykuł 9

1. Zmiany w programach wprowadzane przez państwa członkowskie, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. c), mogą obejmować zmiany finansowe dotyczące podziału wkładu między środkami w ramach osi, jak również zmiany niefinansowe dotyczące wprowadzenia nowych środków i rodzajów operacji, wycofania istniejących środków lub rodzajów operacji, zmian dotyczących wyjątku, o którym mowa w art. 5 ust. 6 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, lub informacji na temat środków występujących w programie oraz ich opisu.

2. Państwom członkowskim zezwala się również na przeprowadzanie zmian, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. c), w drodze transferu w roku kalendarzowym z jakiegokolwiek osi na jakąkolwiek inną oś kwoty do wysokości 3 % całkowitego wkładu EFRROW na rzecz danego programu na cały okres programowania.

3. Zmiany w programach, o których mowa w ust. 1 i 2, można przeprowadzać najpóźniej do dnia 31 grudnia 2015 r., pod warunkiem, że państwa członkowskie powiadomią o tych zmianach najpóźniej do dnia 31 sierpnia 2015 r.

4. Z wyjątkiem przypadków środków nadzwyczajnych wynikających z klęsk żywiołowych, zmiany, o których mowa w ust. 1 i 2, zgłasza się nie częściej niż trzy razy w roku kalendarzowym i na program, pod warunkiem że w roku kalendarzowym, w którym dokonuje się trzech zgłoszeń, nie jest przekroczony pułap 3 %, o którym mowa w ust. 2.

5. Zmiany, o których mowa w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu, są zgodne z udziałami określonymi w art. 17 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

6. Zmiany, o których mowa w ust. 1 i 2, są zgłaszane Komisji. Komisja ocenia:

- a) ich zgodność z rozporządzeniem (WE) nr 1698/2005;
- b) ich spójność z właściwym krajowym planem strategicznym;
- c) ich zgodność z niniejszym rozporządzeniem.

Komisja informuje państwo członkowskie o wynikach oceny w terminie czterech miesięcy od dnia otrzymania wniosku o zmianę programu. Jeżeli zmiany nie spełniają jednego lub wielu kryteriów oceny, o których mowa w akapicie pierwszym, zawiesza się czteromiesięczny okres do czasu otrzymania przez Komisję zgodnych zmian programu.

Jeżeli Komisja nie poinformuje państwa członkowskiego w okresie czterech miesięcy, o którym mowa w akapicie drugim, zmiany uznaje się za przyjęte i wchodzi one w życie po upływie czteromiesięcznego okresu.

Artykuł 10

1. Do celów art. 71 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, państwa członkowskie ponoszą odpowiedzialność za wydatki od dnia otrzymania przez Komisję ich wniosku dotyczącego przeglądu lub zmian programu, o których mowa w art. 6 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, do dnia podjęcia przez Komisję decyzji zgodnie z art. 7 i 8 niniejszego rozporządzenia lub daty zakończenia oceny zgodności zmian zgodnie z art. 9 niniejszego rozporządzenia.

2. W przypadku środków nadzwyczajnych wynikających z klęsk żywiołowych, kwalifikowalność wydatków związanych ze zmianami programu, o których mowa w art. 6 ust. 1, może rozpocząć się od daty wcześniejszej niż data określona w art. 71 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Artykuł 11

Zmiany krajowych ram, o których mowa w art. 15 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 wchodzi w zakres art. 6 ust. 1 lit. c) niniejszego rozporządzenia. Artykuł 9 ust. 3 i 6 niniejszego rozporządzenia stosuje się *mutatis mutandis* do tych zmian.

Artykuł 12

W przypadku przyjęcia prawodawstwa wspólnotowego lub wprowadzenia zmian w prawodawstwie wspólnotowym, dokonuje się odpowiednich dostosowań programów rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z nowym lub zmienionym prawodawstwem, i zgodnie z art. 6 ust. 1. Takich zmian nie uwzględnia się pośród rocznych zmian, o których mowa w art. 7 ust. 2, art. 8 ust. 3 i art. 9 ust. 4. Art. 6 ust. 2 nie stosuje się do takich zmian.

ROZDZIAŁ III

Środki na rzecz rozwoju obszarów wiejskich

Sekcja 1

Środki na rzecz rozwoju obszarów wiejskich WEDŁUG osi

Podsekcja 1

Oś 1

Artykuł 13

1. Warunki otrzymania wsparcia na podjęcie działalności przez młodych rolników, o których mowa w art. 22 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, muszą być spełnione w chwili złożenia wniosku o wsparcie.

Jednakże od daty podjęcia indywidualnej decyzji o przyznaniu wsparcia może być przyznany okres nieprzekraczający 36 miesięcy na spełnienie wymogów odnoszących się do umiejętności i kompetencji zawodowych, o których mowa w art. 22 ust. 1) lit. b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, jeżeli młody rolnik potrzebuje okresu dostosowawczego, w którym założy lub zrestrukturyzuje gospodarstwo, pod warunkiem że biznesplan, o którym mowa w lit. c) tego ustępu przewiduje taką konieczność.

2. Biznesplan, o którym mowa w art. 22 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, zawiera przynajmniej:

a) opis sytuacji wyjściowej gospodarstwa rolnego oraz określone etapy i cele dotyczące

rozwoju działalności nowego gospodarstwa;

b) informacje szczegółowe dotyczące inwestycji, szkolenia, doradztwa i wszelkich innych działań koniecznych do rozwoju działalności gospodarstwa rolnego.

3. Właściwe organy dokonują oceny zgodności z biznesplanem w przeciągu pięciu lat od daty podjęcia indywidualnej decyzji o przyznaniu wsparcia. Państwa członkowskie, biorąc pod uwagę okoliczności, w których biznesplan jest realizowany, określają warunki dotyczące odzyskania wsparcia już otrzymanego w przypadku, gdy w chwili oceny młody rolnik nie spełnia założeń zawartych w biznesplanie.

4. Indywidualną decyzję o przyznaniu wsparcia na podjęcie działalności przez młodych rolników podejmuje się nie później niż 18 miesięcy po podjęciu działalności, zgodnie z przepisami obowiązującymi w państwach członkowskich. W przypadku wsparcia udzielanego w formie pojedynczej premii określonej w Załączniku do rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 oraz do celów ust. 3 niniejszego artykułu, państwa członkowskie mogą podzielić tę płatność na maksymalnie pięć rat.

5. W przypadku gdy biznesplan odnosi się do skorzystania innych środków rozwoju obszarów wiejskich określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1698/2005, państwa członkowskie mogą podjąć decyzję, że zatwierdzenie wniosku młodego rolnika przez właściwy organ uprawnia również do tych innych środków. W takim przypadku, informacje dostarczone przez wnioskodawcę muszą być wystarczająco szczegółowe, aby poprzeć wniosek o wsparcie w ramach tych innych środków.

6. W sytuacji, w której młody rolnik nie jest wyłącznym kierownikiem gospodarstwa rolnego, można zastosować szczególne warunki. Warunki te muszą być jednak równoważne z tymi, które musi spełnić młody rolnik, który zaczyna prowadzić gospodarstwo jako jego wyłączny kierownik.

Artykuł 14

1. W przypadku gdy gospodarstwo jest przekazywane przez kilku przekazujących, całkowita wysokość wsparcia na rzecz wcześniejszego przechodzenia na emeryturę zgodnie z art. 23 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 ograniczona jest do wysokości przewidzianej dla jednego przekazującego.

2. Dalsza nietowarowa działalność rolnicza kontynuowana przez przekazującego nie kwalifikuje się do uzyskania wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej.

3. Dzierżawca rolny może przekazać zwolnione grunty właścicielowi, pod warunkiem że upłynął okres dzierżawy i że spełnione są warunki dotyczące przejmującego ustanowione w art. 23 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

4. Państwa członkowskie mogą postanowić, że zwolnione grunty są przejmowane przez organ, który zobowiązuje się do ich przekazania w późniejszym terminie przejmującemu, który spełnia warunki ustanowione w art. 23 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

5. Po dniu 31 grudnia 2013 r. nie podejmuje się nowych zobowiązań prawnych wobec beneficjentów na podstawie art. 23 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Artykuł 15

1. Usługi doradcze dla rolników, które mogą być objęte wsparciem w ramach art. 24 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, muszą być zgodne z rozdziałem 3 tytuł II rozporządzenia Rady (WE) nr 1782/2003 i odpowiednimi przepisami wykonawczymi.

2. Instytucje i podmioty wybrane do świadczenia usług doradczych dla rolników posiadają odpowiednie zasoby w formie wykwalifikowanego personelu, zaplecza administracyjnego i specjalistycznego, doświadczenie w zakresie doradztwa oraz wiarygodność zgodnie z wymogami, warunkami i normami określonymi w art. 24 ust. 1 akapit drugi lit. a) i b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Artykuł 16

W programach rozwoju obszarów wiejskich ustanawia się degresywną stawkę wsparcia na rzecz tworzenia usług z zakresu zarządzania, pomocy i doradztwa, o których mowa w art. 25 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, przewidując redukcję wsparcia w równych kwotach od pierwszego roku wsparcia w taki sposób, aby wsparcie zostało całkowicie wycofane najpóźniej w szóstym roku od stworzenia tych usług.

Artykuł 16a

Do celów art. 26 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, w przypadku inwestycji w produkcję w gospodarstwach rolnych energii termicznej lub elektrycznej ze źródeł odnawialnych, urządzenia produkcji energii odnawialnej kwalifikują się do wsparcia, wyłącznie jeżeli ich zdolności produkcyjne nie przekraczają ekwiwalentu łącznego średniego rocznego zużycia energii termicznej i elektrycznej w danym gospodarstwie rolnym, łącznie z gospodarstwem domowym.

W przypadku inwestycji w produkcję biopaliw w gospodarstwach rolnych w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE, urządzenia produkcji energii odnawialnej kwalifikują się do wsparcia, wyłącznie jeżeli ich zdolności produkcyjne nie przekraczają ekwiwalentu średniego rocznego zużycia paliwa transportowego w danym gospodarstwie rolnym.

Artykuł 17

1. W przypadku wsparcia na rzecz inwestycji na modernizację gospodarstw rolnych w celu dostosowania do nowo wprowadzonych norm wspólnotowych, o którym mowa w art. 26 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, odpowiednie normy zostają spełnione przed zakończeniem okresu karencji, o którym mowa w tym akapicie.

2. Jeżeli inwestycje są podejmowane przez młodych rolników otrzymujących wsparcie określone w art. 22 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 w celu dostosowania do istniejących norm wspólnotowych, odpowiednie normy zostają spełnione przed zakończeniem okresu karencji, o którym mowa w art. 26 ust. 1 akapit trzeci tego rozporządzenia.

Artykuł 18

1. Do celów art. 27 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 plany zarządzania lasami, odpowiadające rozmiarowi i wykorzystaniu obszarów leśnych, oparte są na właściwym ustawodawstwie krajowym oraz na istniejących planach użytkowania gruntów i odpowiednio obejmują zasoby leśne.

2. Operacje dotyczące podwyższenia wartości gospodarczej lasów, o której mowa w art. 27 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, dotyczą inwestycji na płaszczyźnie gospodarstw leśnych oraz mogą obejmować inwestycje w sprzęt do ścinania drzew.

Działania związane z regeneracją po ostatecznym wyrębie drewna są wyłączone ze wsparcia.

3. Lasy, o których mowa w art. 30 ust. 4 niniejszego rozporządzenia, są wykluczone z zakresu art. 27 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Artykuł 19

1. W przypadku wsparcia na rzecz zwiększenia wartości dodanej produktów rolnych i leśnych w celu dostosowania do nowo wprowadzonych norm wspólnotowych, o którym mowa w art. 28 ust. 1 lit. c) akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, odpowiednie normy zostają spełnione przed zakończeniem okresu karencji, o którym mowa w tym akapicie.

2. W przypadku wsparcia na rzecz zwiększenia wartości dodanej produktów leśnych,

inwestycje związane z użyciem drewna jako surowca są ograniczone do wszystkich prac poprzedzających przetwórstwo przemysłowe.

Artykuł 20

Koszty poniesione na współpracę na rzecz rozwoju nowych produktów, procesów i technologii w sektorze rolnym i żywnościowym oraz w sektorze leśnym, o których mowa w art. 29 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, dotyczą operacji przygotowawczych, takich jak: projekt, produkt, opracowanie procesu lub technologii oraz testy i materialne i/lub niematerialne inwestycje związane ze współpracą, przed użyciem nowo opracowanych produktów, procesów i technologii do celów handlowych.

Artykuł 21

1. Poziom wsparcia z tytułu spełnienia norm opartych na prawodawstwie wspólnotowym określony w art. 31 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 jest regulowany przez państwa członkowskie dla każdej normy przy uwzględnieniu poziomu zobowiązań wynikających z zastosowania normy. Płatność jest stopniowo wycofywana przez maksymalny okres pięciu lat, o którym mowa w ust. 2 tego artykułu.

2. Koszty związane z inwestycjami nie są uwzględniane do celów określenia poziomu rocznego wsparcia z tytułu spełnienia norm opartych na prawodawstwie wspólnotowym, o których mowa w art. 31 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

3. Po dniu 31 grudnia 2013 r. nie podejmuje się nowych zobowiązań prawnych wobec beneficjentów na podstawie art. 31 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Artykuł 22

1. Wspólnotowe systemy jakości, o których mowa w art. 32 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, są ustanowione na mocy następujących rozporządzeń i przepisów:

- a) rozporządzenie Rady (EWG) nr 2092/91;
- b) rozporządzenie Rady (WE) nr 509/2006;
- c) rozporządzenie Rady (WE) nr 510/2006;
- d) tytuł VI rozporządzenia Rady (WE) nr 1493/1999.

2. Aby kwalifikować się do wsparcia, systemy jakości żywności uznane przez państwa członkowskie, o których mowa w art. 32 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, spełniają następujące kryteria:

- a) specyfika produktu końcowego wytworzonego w ramach takich systemów wynika ze szczegółowych obowiązków dotyczących metod hodowlanych i uprawowych, które gwarantują:
  - cechy charakterystyczne, łącznie z procesem produkcyjnym, lub
  - jakość produktu końcowego, która w sposób znaczący przewyższa handlową jakość produktów w zakresie zdrowia publicznego, zdrowia zwierząt i roślin, dobrostanu zwierząt i ochrony środowiska naturalnego;
- b) systemy obejmują obowiązujące opisy produktów, a zgodność z tymi opisami jest weryfikowana przez niezależny organ kontroli;
- c) systemy są otwarte dla wszystkich producentów;
- d) systemy są przejrzyste i zapewniają pełną możliwość odtworzenia historii produktów;
- e) systemy odpowiadają bieżącej lub przewidywanej koniunkturze na rynku.

3. Wsparcie może zostać udzielone rolnikom biorącym udział w systemie jakości żywności, tylko jeżeli jakość produktu lub środków spożywczych została oficjalnie uznana na mocy rozporządzeń i przepisów wymienionych w ust. 1 lub w systemie jakości żywności uznanym przez państwo członkowskie, o którym mowa w ust. 2.

W odniesieniu do systemów jakości żywności, o których mowa w ust. 1 lit. b) i c),

wsparcie może być przyznane jedynie w odniesieniu do produktów zarejestrowanych w rejestrze wspólnotowym.

4. Jeżeli program rozwoju obszarów wiejskich obejmuje wsparcie na rzecz udziału określonego produktu w systemie jakości żywności na mocy rozporządzenia (EWG) nr 2092/91, kosztów stałych wynikających z udziału w takim systemie jakości nie uwzględnia się przy obliczaniu wysokości wsparcia w ramach środka rolnośrodowiskowego na rzecz wsparcia rolnictwa ekologicznego dotyczącego tego samego produktu.

5. Do celów art. 32 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 "koszty stałe" oznaczają koszty poniesione na wprowadzenie wspieranego systemu jakości żywności i roczną składkę za udział w tym systemie, łącznie z, o ile to potrzebne, wydatkami na wymagane kontrole sprawdzenia zgodności z wymaganiami systemu.

Artykuł 23

1. Do celów art. 20 lit. c) pkt iii) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 "grupa producentów" oznacza organizację, mającą dowolną formę prawną, która łączy podmioty gospodarcze aktywnie biorące udział w systemie jakości żywności, o którym mowa w art. 32 tego rozporządzenia dla określonych produktów lub środków spożywczych. Organizacje zawodowe i międzybranżowe reprezentujące jeden lub więcej sektorów nie mogą być zaliczone do "grup producentów".

2. Działania informacyjne i promocyjne kwalifikujące się do wsparcia na mocy art. 33 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 są przeznaczone do zachęcania konsumentów do zakupu produktów rolnych i środków spożywczych objętych systemami jakości żywności włączonymi do programu rozwoju obszarów wiejskich na mocy art. 32 tego rozporządzenia.

Takie działania zwracają uwagę na specyficzne cechy danych produktów lub ich przewagę nad innymi, w szczególności na jakość, specyficzne metody produkcji, wysokie wymogi w zakresie dobrostanu zwierząt i poszanowanie środowiska związane z danym systemem jakości żywności, oraz mogą obejmować rozpowszechnianie wiedzy naukowej i technicznej na temat tych produktów. Takie działania obejmują w szczególności organizację targów lub wystaw i/lub udział w nich, podobne przedsięwzięcia o charakterze public relations oraz reklamę poprzez różne sposoby komunikowania się lub w punktach sprzedaży.

3. Jedynie działania informacyjne, promocyjne i w zakresie rozpowszechniania informacji na rynku wewnętrznym kwalifikują się do wsparcia zgodnie z art. 20 ust. 1 lit. c) pkt iii) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Takie działania nie zachęcają konsumentów do zakupu produktu w związku z jego szczególnym pochodzeniem, z wyłączeniem produktów objętych systemem jakości wprowadzonym rozporządzeniem (WE) nr 510/2006 i produktów, które wchodzą w zakres rozporządzenia (WE) nr 1493/1999. Jednakże zezwala się na wskazanie pochodzenia produktu, pod warunkiem że oznaczenie pochodzenia ma drugorzędne znaczenie w stosunku do głównego przesłania.

Działania związane z promocją marek handlowych nie kwalifikują się do wsparcia.

4. Jeżeli działania, o których mowa w ust. 2, dotyczą produktu objętego systemem jakości żywności, o którym mowa w art. 22 ust. 1 lit. a), b) lub c), logo wspólnotowe przewidziane w ramach tych systemów znajduje się na materiałach informacyjnych, promocyjnych i/lub reklamowych.

5. Działania informacyjne i promocyjne wspierane w ramach rozporządzenia (WE) nr 2826/2000 nie kwalifikują się do wsparcia zgodnie z art. 20 lit. c) pkt iii) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

6. Państwa członkowskie zapewniają zgodność wszystkich projektów materiałów informacyjnych, promocyjnych i reklamowych opracowanych w kontekście wspieranych działań z prawodawstwem wspólnotowym. W tym celu beneficjenci przekazują odpowiednim organom państwa członkowskiego projekty takich materiałów.

Artykuł 24

1. Biznesplany, o których mowa w art. 34 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, spełniają następujące kryteria:

- a) zawierają dowód, że gospodarstwo może stać się rentowne, biorąc pod uwagę, w stosownych przypadkach, komplementarność innych źródeł dochodów gospodarstwa rolnego;
- b) zawiera szczegółowy opis wymaganych inwestycji;
- c) określa szczególne cele pośrednie i końcowe.

2. Jeżeli biznesplan, o którym mowa w art. 34 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, odwołuje się do skorzystania z innych środków rozwoju obszarów wiejskich, musi on być wystarczająco dokładny, aby poprzeć wniosek o pomoc w ramach tych innych środków.

3. Do celów art. 34 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 państwa członkowskie, biorąc pod uwagę okoliczności realizacji biznesplanu, nie dokonują dalszych wypłat wsparcia, jeżeli rolnik prowadzący gospodarstwo niskotowarowe nie spełnia podczas oceny postanowień biznesplanu.

Artykuł 24a

Plany biznesowe, o których mowa w art. 35a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005:

- a) opisują główne aspekty przewidzianej restrukturyzacji, w tym dywersyfikacji w kierunku działalności pozarolniczej;
- b) określają szczegółowe cele.

Artykuł 25

1. W przypadku Malty, w celu określenia minimalnego wsparcia w sektorze produkcji, w którym całkowita produkcja jest wyjątkowo niska, zgodnie z Załącznikiem do rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, jedynie grupy producentów obejmujące minimalny udział procentowy producentów w danym sektorze i reprezentujące minimalny udział procentowy produkcji w tym sektorze kwalifikują się do minimalnego wsparcia.

Minimalne udziały procentowe producentów i produkcji, jak również sektory produkcji, których to dotyczy, muszą być określone w programach rozwoju obszarów wiejskich na Malcie.

2. Minimalna kwota wsparcia dla grup producentów na Malcie, obliczona na podstawie kosztów koniecznych do utworzenia małej grupy producentów, jest wyznaczona w załączniku III.

Artykuł 25a

1. Wsparcie na świadczenie usług z zakresu doradztwa rolniczego i upowszechniania wiedzy rolniczej, o których mowa w załączniku VIII sekcja I D Aktu przystąpienia Bułgarii i Rumunii można przyznać organom i jednostkom świadczącym te usługi na rzecz rolników. Dotyczy to zwłaszcza sporządzania biznesplanów, pomocy przy wypełnianiu wniosków o środki na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, doradztwa rolniczego i upowszechniania wiedzy rolniczej związanych z przestrzeganiem zasad dobrej kultury rolnej i środowiskowej oraz wymogów podstawowych w zakresie zarządzania określonych w art. 4 i 5 rozporządzenia (WE) nr 1782/2003 ustanawiającego wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników oraz w załącznikach III i IV do tego rozporządzenia.

2. Organy i jednostki wybrane w celu świadczenia na rzecz rolników usług z zakresu doradztwa rolniczego i upowszechniania wiedzy rolniczej mają do dyspozycji odpowiednie zasoby w formie wykwalifikowanego personelu, administracji, bazy technicznej oraz

posiadają doświadczenie w zakresie świadczenia usług i wiarygodność w odniesieniu do usług, jakie mają świadczyć.

3. W okresie 2007-2009 Bułgaria i Rumunia mogą wprowadzać, w odniesieniu do świadczenia na rzecz rolników usług doradztwa, niniejszy środek lub środek "korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów", o którym mowa w art. 20 lit. a) pkt iv) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Podsekcja 2

Oś 2

Artykuł 26

Beneficjenci wsparcia zgodnie z art. 38 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 nie kwalifikują się do wsparcia zgodnie z art. 31 tego rozporządzenia, w odniesieniu do wdrażania dyrektyw Rady 79/409/EWG i 92/43/EWG.

Artykuł 26a

1. W odniesieniu do wdrażania dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, rodzaje operacji kwalifikujące się do wsparcia na mocy art. 38 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 nie kwalifikują się do wsparcia na mocy art. 31 tego rozporządzenia.

2. Wsparcia na mocy art. 38 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 związanego z dyrektywą 2000/60/WE udziela się wyłącznie w odniesieniu do poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z niedogodności związanych ze szczegółowymi wymogami, które:

- a) zostały wprowadzone dyrektywą 2000/60/WE, są zgodne z programami środków przewidzianych w planach gospodarowania wodami w dorzeczu sporządzonych z zamiarem osiągnięcia celów środowiskowych wymienionej dyrektywy oraz wykraczają poza środki wymagane do wdrożenia prawodawstwa Unii dotyczącego ochrony wód;
- b) wykraczają poza podstawowe wymogi zarządzania i zasady dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska określone w art. 5 i 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 73/2009 oraz w załącznikach II i III do tego rozporządzenia;
- c) wykraczają poza poziom ochrony przewidziany w prawodawstwie Unii obowiązującym w chwili przyjęcia dyrektywy 2000/60/WE, zgodnie z art. 4 ust. 9 wymienionej dyrektywy; oraz które
- d) narzucają zasadnicze zmiany dotyczące rodzaju użytkowania gruntów lub zasadnicze ograniczenia odnoszące się do praktyki rolnej, które powodują znaczne straty dochodu.

3. W odniesieniu do rocznej kwoty wsparcia zastosowanie mają następujące warunki:

- a) kwota wsparcia ustalana jest w wysokości przekraczającej minimalny poziom wynoszący 50 EUR na hektar użytków rolnych;
- b) maksymalna kwota wsparcia nie przekracza kwoty w wysokości 200 EUR na hektar użytków rolnych.

Na zasadzie odstępstwa od lit. b) akapit pierwszy:

- a) początkowa maksymalna kwota wsparcia w okresie do pięciu lat nie przekracza kwoty w wysokości 500 EUR na hektar użytków rolnych;
- b) maksymalne kwoty można zwiększyć, uwzględniając szczególne okoliczności, które należy uzasadnić w programach rozwoju obszarów wiejskich.

Artykuł 27

1. Do celów art. 39 ust. 1 do 4 i art. 40 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 stosuje się odpowiednio ust. 2 i 13 niniejszego artykułu.

2. Zobowiązania dotyczące ekstensyfikacji chowu zwierząt gospodarskich lub zróżnicowanego gospodarowania chowem zwierząt gospodarskich spełniają przynajmniej następujące warunki:

- a) gospodarowanie na użytkach zielonych jest kontynuowane;
- b) stosunek powierzchni spasanej do liczby dużych jednostek przeliczeniowych (DJP) jest utrzymany tak, aby uniknąć zarówno nadmiernego wypasu jak i zbyt ekstensywnego użytkowania;
- c) obsadę zwierząt określa się, uwzględniając wszystkie wypasane zwierzęta gospodarskie utrzymywane w gospodarstwie lub, w przypadku zobowiązania do ograniczenia wymywania biogenów, wszystkich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie istotnych z punktu widzenia danego zobowiązania.

3. Zobowiązania do ograniczenia użycia nawozów, środków ochrony roślin lub innych środków przyjmuje się, jedynie, jeśli ograniczenia te mogą podlegać ocenie w sposób dający wystarczającą pewność, co do zgodności ze zobowiązaniem.

4. Wsparcie może dotyczyć następujących zobowiązań:

- a) hodowli zwierząt gospodarskich ras lokalnych, pochodzących z danego obszaru, która jest zagrożona;
- b) zachowania genetycznych zasobów roślinnych naturalnie dostosowanych do warunków lokalnych i regionalnych i zagrożonych erozją genetyczną.

Kwalifikujące się do wsparcia gatunki zwierząt gospodarskich oraz kryteria do określenia progu zagrożenia ras lokalnych są określone w załączniku IV.

5. Wsparcie rolnośrodowiskowe i/lub na rzecz dobrostanu zwierząt wdrożone w ramach wspólnej organizacji rynków lub systemów wsparcia bezpośredniego wymienionych w załączniku I, środki dotyczące zdrowia zwierząt i roślin lub środki rozwoju obszarów wiejskich inne niż środki rolnośrodowiskowe i wsparcie na rzecz dobrostanu zwierząt nie wykluczają wsparcia rolnośrodowiskowego i/lub wsparcia na rzecz dobrostanu zwierząt w odniesieniu do tej samej produkcji pod warunkiem, że wsparcie to stanowi uzupełnienie tych środków i jest z nimi zgodne.

Różne zobowiązania rolnośrodowiskowe i dotyczące dobrostanu zwierząt mogą być łączone pod warunkiem, że się uzupełniają i są zgodne.

W przypadku połączenia środków lub zobowiązań, o których mowa w akapicie pierwszym i drugim, poziom wsparcia uwzględnia utratę dochodu i dodatkowe koszty wynikające z połączenia.

6. W przypadku wsparcia na rzecz obszarów górskich, obszarów z innymi utrudnieniami, obszarów rolnych Natura 2000 i obszarów rolnych włączonych do planów gospodarowania wodami w dorzeczu zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, zobowiązania rolnośrodowiskowe, w odpowiednich przypadkach, uwzględniają warunki ustanowione dla wsparcia na danych obszarach.

7. Wszelkie zobowiązania dotyczące dobrostanu zwierząt, o których mowa w art. 40 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, przewidują bardziej rygorystyczne normy w przynajmniej jednej z następujących dziedzin:

- a) dostarczanie wody i pożywienia w sposób lepiej zaspokajający naturalne potrzeby zwierząt;
- b) warunki w pomieszczeniach inwentarskich takie jak wielkość przestrzeni, legowiska i światło dzienne;
- c) dostęp do wybiegu;
- d) brak systematycznych okaleczeń, izolacji lub stałego trzymania na uwięzi;
- e) zapobieganie patologiom związanym głównie z praktykami hodowlanymi i/lub warunkami hodowli.

8. Poziomem referencyjnym do obliczenia utraconego dochodu i dodatkowych kosztów wynikających z podjętych zobowiązań są właściwe normy i wymogi, o których mowa w art. 39 ust. 3 i art. 40 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

9. W przypadku, gdy zobowiązania wyrażane są zwykle w jednostkach innych niż

jednostki używane w Załączniku do rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, państwa członkowskie mogą obliczać płatności na podstawie innych jednostek. W takich przypadkach państwa członkowskie zapewniają przestrzeganie maksymalnych rocznych kwot kwalifikujących się do uzyskania wsparcia Wspólnoty określonych w tym Załączniku. W tym celu państwa członkowskie mogą:

- a) ustalić limit w stosunku do liczby jednostek na hektar gospodarstwa, do którego ma zastosowanie zobowiązanie rolnośrodowiskowe; lub
- b) określić ogólną maksymalną kwotę w stosunku do każdego uczestniczącego gospodarstwa i zapewnić zgodność płatności dla każdego gospodarstwa z tym limitem.

10. Konieczność przyznania rekompensaty kosztów transakcyjnych, o której mowa art. 39 ust. 4 i art. 40 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, państwa członkowskie określają na podstawie obiektywnych kryteriów.

Do celów art. 39 ust. 4 i art. 40 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 "koszt transakcyjny" oznacza koszt związany z realizacją transakcji, który nie jest bezpośrednio związany z kosztami wypełnienia zobowiązania, do którego się odnosi.

Koszt transakcyjny oblicza się w odniesieniu do całego okresu obowiązywania zobowiązania; nie przekracza on 20 % utraconych dochodów i dodatkowych kosztów wynikających z podjętego zobowiązania.

11. Państwa członkowskie mogą zezwolić na przekształcenie jednego zobowiązania w inne zobowiązanie podczas okresu jego obowiązywania pod warunkiem, że zostaną spełnione następujące warunki:

- a) jakkolwiek tego rodzaju zmiana stanowi istotną korzyść dla środowiska lub dobrostanu zwierząt, lub obu;
- b) istniejące zobowiązanie jest znacząco wzmocnione;
- c) zatwierdzony program rozwoju obszarów wiejskich obejmuje zobowiązania, których to przekształcenie dotyczy.

Zobowiązanie rolnośrodowiskowe może zostać przekształcone w zobowiązanie obejmujące pierwsze zalesianie gruntów rolnych na mocy art. 43 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 zgodnie z warunkami wymienionymi w lit. a) i b) akapit pierwszy niniejszego ustępu. Zobowiązanie rolnośrodowiskowe wygasa, przy czym zwrot płatności nie jest wymagany.

12. Państwa członkowskie mogą pozwolić na dostosowanie zobowiązań rolnośrodowiskowych i zobowiązań dotyczących dobrostanu zwierząt podczas okresu ich obowiązywania pod warunkiem, że zatwierdzony program rozwoju obszarów wiejskich przewiduje zakres takich dostosowań i że dostosowanie jest należycie uzasadnione z uwzględnieniem celów zobowiązania.

Dostosowania takie mogą także przyjąć formę przedłużenia czasu trwania zobowiązania. Przedłużenie takie nie może wykraczać poza koniec okresu, do którego odnosi się wniosek o płatność z 2014 r.

13. Współczynniki przeliczeniowe zwierząt na dużą jednostkę przeliczeniową (DJP) są określone w załączniku V. Państwa członkowskie mogą zróżnicować te współczynniki w ramach limitów ustalonych w tym załączniku dla odpowiednich kategorii, zgodnie z obiektywnymi kryteriami.

Artykuł 28

1. Wsparcie na mocy art. 39 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 może obejmować operacje przeprowadzane przez innych beneficjentów niż beneficjenci, o których mowa w art. 39 ust. 2 tego rozporządzenia.

2. Działania podejmowane w ramach zobowiązań rolnośrodowiskowych, o których mowa w art. 27 ust. 4 niniejszego rozporządzenia, nie kwalifikują się do wsparcia na mocy art. 39 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Nie udziela się wsparcia na mocy art. 39 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 na rzecz

działań kwalifikujących się w ramach programu ramowego Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji.

3. Operacje dotyczące zachowania zasobów genetycznych w rolnictwie kwalifikujące się do wsparcia na mocy art. 39 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 obejmują:

- a) działania celowe: działania wspierające ochronę *exsitu* i *insitu*, opis, gromadzenie i wykorzystanie zasobów genetycznych w rolnictwie, łącznie z wykazami zasobów genetycznych obecnie zachowanych *insitu* na stronie internetowej wraz z ochroną *in situ*/w gospodarstwie, i wykazów zbiorów *exsitu* (banków genów) i baz danych;
- b) działania wspólne: działania wspierające wymianę informacji między właściwymi organizacjami w państwach członkowskich mającą na celu ochronę, opis, gromadzenie i wykorzystanie zasobów genetycznych w rolnictwie Wspólnoty;
- c) działania towarzyszące: działania informacyjne, działania w zakresie rozpowszechniania wiedzy oraz działania doradcze obejmujące organizacje pozarządowe i inne odpowiednie zainteresowane strony, szkolenia i przygotowywanie sprawozdań technicznych.

4. Do celów niniejszego artykułu, stosuje się następujące definicje:

- a) "ochrona *insitu*" oznacza ochronę materiału genetycznego w ekosystemach i w siedliskach przyrodniczych, a także zachowanie oraz odtworzenie żyjących populacji gatunków lub ras zdziczałych w ich naturalnym otoczeniu oraz, w przypadku ras udomowionych lub gatunków roślin uprawnych, w środowisku gospodarstwa rolnego, w którym wykształciły one swoje cechy wyróżniające;
- b) "ochrona *insitu*/w gospodarstwie" oznacza ochronę i udoskonalenie *in situ* na poziomie gospodarstwa;
- c) "ochrona *exsitu*" oznacza ochronę materiału genetycznego na potrzeby rolnictwa poza jego siedliskiem naturalnym;
- d) "gromadzenie *exsitu*" oznacza gromadzenie materiału genetycznego na potrzeby rolnictwa poza jego siedliskiem naturalnym.

Artykuł 29

Do celów art. 41 i 49 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 "inwestycje nieprodukcyjne" oznaczają inwestycje nieprowadzące do żadnego znaczącego podniesienia wartości lub rentowności gospodarstwa rolnego lub leśnego.

Artykuł 30

1. Do celów art. 42 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 zastosowanie mają definicje zawarte w ust. 2 i 3 niniejszego artykułu z zastrzeżeniem wyjątków należycie uzasadnionych w programach rozwoju obszarów wiejskich.

2. "Las" oznacza obszar obejmujący więcej niż 0,5 hektara z drzewami o wysokości powyżej 5 metrów i z pokryciem powierzchni przez korony drzew powyżej 10 %, lub drzewami, które będą mogły osiągnąć te progi *in situ*. Z definicji tej wyklucza się grunty przeznaczone głównie do użytku rolnego lub miejskiego.

Definicja ta obejmuje obszary zalesiane, które nie osiągnęły jeszcze pokrycia powierzchni przez korony drzew na poziomie 10 % i wysokości drzew na poziomie 5 metrów, ale oczekuje się, że osiągną te poziomy, a także obszary czasowo pozbawione roślinności w wyniku interwencji człowieka lub z przyczyn naturalnych, które się zregenerują.

Lasy obejmują obszary, na których rosną bambusy oraz palmy pod warunkiem, że spełnione są kryteria dotyczące wysokości i pokrycia powierzchni przez korony drzew.

Lasy obejmują drogi leśne, pasy przeciwpożarowe i inne małe obszary nieleśne położone w granicach kompleksów leśnych; lasy w parkach narodowych, rezerваты przyrody i inne obszary chronione, takie jak obszary mające szczególne znaczenie naukowe, historyczne, kulturowe i duchowe.

Lasy obejmują wiatrołomy, pasy ochronne i korytarze złożone z drzew na obszarze większym niż 0,5 hektara i o szerokości większej niż 20 metrów.

Lasy obejmują plantacje służące przede wszystkim do celów ochrony lasów, takie jak plantacje drzew kauczukowych i zgrupowania dębów korkowych. Definicja "lasów" nie obejmuje zgrupowań roślin krzewiastych w rolnych systemach produkcji, takich jak plantacje owoców, i systemy rolnoleśne. Drzewa w parkach miejskich i ogrodach są także wyłączone z tej definicji.

3. "Obszary zalesione" oznaczają obszary niesklasyfikowane jako "lasy", obejmujące więcej niż 0,5 hektara, z drzewami o wysokości powyżej 5 metrów i pokryciem powierzchni przez korony drzew na poziomie 5-10 %, lub drzewami, które będą mogły osiągnąć te progi *in situ*; lub z mieszaną pokrywą składającą się z krzewów, krzaków i drzew powyżej 10 %. Definicja nie obejmuje gruntów przeznaczonych głównie do użytku rolnego lub miejskiego.

4. Zostają wykluczone z zakresu art. 42 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 następujące obszary leśne i zalesione:

- a) lasy lub inne grunty zalesione należące do władz centralnych lub regionalnych, lub do przedsiębiorstw państwowych;
- b) lasy i inne grunty zalesione będące własnością państwa;
- c) lasy będące własnością osób prawnych, których co najmniej 50 % kapitału należy do jednej z instytucji, o których mowa w lit. a) i b).

Artykuł 31

1. Grunty rolne kwalifikujące się do uzyskania wsparcia na pierwsze zalesienie na mocy art. 43 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 są wyznaczane przez państwo członkowskie i obejmują obszary wykorzystywane w sposób stały do użytku rolnego.

Pierwsze zalesianie obszarów Natura 2000 wyznaczonych zgodnie z dyrektywami 79/409/EWG i 92/43/EWG musi być spójne z celami zarządzania danego terenu.

2. Do celów art. 43 ust. 1 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 "koszty założenia" obejmują koszty związane z materiałem potrzebnym do plantacji, koszty plantacji i koszty bezpośrednio związane z plantacją i do niej niezbędne.

3. Do celów art. 43 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 "rolnik" oznacza osobę, która poświęca zasadniczą część swojego czasu pracy na działalność rolniczą i uzyskuje z niej znaczną część swoich dochodów według szczegółowych kryteriów określonych przez państwo członkowskie.

4. Do celów art. 43 ust. 3 i art. 44 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 "gatunki szybko rosnące uprawiane w krótkim okresie" oznaczają gatunki, dla których czas uprawy, a mianowicie okres między dwoma zbiorami plonów na tej samej działce jest krótszy niż 15 lat.

5. Po dniu 31 grudnia 2013 r. nie podejmuje się nowych zobowiązań prawnych wobec beneficjentów na podstawie art. 43 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, także w przypadku gdy środki te są wdrażane przez lokalne grupy działania zgodnie z art. 63 lit. a) tego rozporządzenia.

Artykuł 32

Do celów art. 44 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 państwa członkowskie, uwzględniając warunki lokalne, gatunki leśne i konieczność zapewnienia ciągłości rolniczego użytkowania gruntów, określają maksymalną liczbę zasadzonych drzew na hektar.

Po dniu 31 grudnia 2013 r. nie podejmuje się nowych zobowiązań prawnych wobec beneficjentów na podstawie art. 45 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, także w przypadku gdy środki te są wdrażane przez lokalne grupy działania zgodnie z art. 63 lit. a) tego rozporządzenia.

Artykuł 32a

Do celów art. 47 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 państwa członkowskie mogą zezwolić, aby zobowiązania leśnośrodowiskowe były przedłużane do końca okresu, do którego odnosi się wniosek o płatność z 2014 r.

Artykuł 33

1. W przypadku, gdy wsparcie na mocy art. 48 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 obejmuje utworzenie pasów przeciwpożarowych w lasach, kwalifikujące się koszty mogą zawierać, poza kosztem założenia, dalsze koszty utrzymania na danym obszarze.

Wsparcia na rzecz utrzymania pasów przeciwpożarowych w ramach działań rolnych nie przyznaje się obszarom korzystającym ze wsparcia w ramach środków rolnośrodowiskowych.

2. Działania zapobiegawcze przeciwko pożarom, o których mowa w art. 48 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, mogą obejmować:

- a) utworzenie infrastruktury ochronnej takiej jak ścieżki leśne drogi leśne, punkty poboru wody, pasy przeciwpożarowe, obszary objęte cięciami i wyrębem drzew oraz rozpoczęcie działań związanych z utrzymaniem pasów przeciwpożarowych oraz obszarów objętych cięciami i wyrębem;
- b) praktyki ochrony lasów, takie jak kontrola roślinności, trzebież, zróżnicowanie struktury roślinnej;
- c) instalowanie lub modernizacja stałych urządzeń do monitorowania pożarów lasów i sprzętu do komunikacji.

Artykuł 34

1. Obszary rolne, o których mowa w art. 50 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, włączone do planów gospodarowania wodami w dorzeczu zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE kwalifikują się do płatności zgodnie z art. 38 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, jeżeli odpowiedni plan gospodarowania wodami w dorzeczu zostanie opracowany i wdrożony na tych obszarach.

2. Przyczyny związane ze środowiskiem naturalnym, które kwalifikują dany obszar jako nadający się do zalesiania zgodnie z art. 50 ust. 6 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, mogą obejmować ochronę przed erozją i/lub pustynnieniem, zwiększenie różnorodności biologicznej, ochronę zasobów wodnych, ochronę przed powodziami i łagodzenie skutków zmian klimatycznych pod warunkiem, że nie zaszkodzi ono różnorodności biologicznej lub nie spowoduje szkód środowiskowych.

Podsekcja 3

Oś 3

Artykuł 35

Do celów art. 53 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, "członek gospodarstwa rolnego" oznacza osobę fizyczną lub prawną, bądź grupę osób fizycznych lub prawnych, bez względu na status prawny takiej grupy i jej członków w świetle prawa krajowego, z wyjątkiem robotników rolnych. W przypadku, gdy członek gospodarstwa rolnego jest osobą prawną lub grupą osób prawnych, członek ten musi prowadzić działalność rolniczą w gospodarstwie w chwili złożenia wniosku o wsparcie.

Artykuł 36

Partnerstwa publiczno-prywatne, o których mowa w art. 59 lit. e) rozporządzenia (WE)

nr 1698/2005, które otrzymują wsparcie na rzecz wdrażania lokalnych strategii rozwoju, muszą spełniać następujące warunki:

- a) opracowują lokalne strategie rozwoju dla obszaru wiejskiego o zasięgu mniejszym niż regionalny;
- b) reprezentują podmioty publiczne i prywatne zidentyfikowane na poziomie, o którym mowa w lit. a) niniejszego artykułu;
- c) koszty bieżące nie mogą przekroczyć 15 % wydatków publicznych związanych z lokalną strategią rozwoju każdego partnerstwa publiczno-prywatnego.

Podsekcja 4

Oś 4

Artykuł 37

1. W celu wdrożenia osi 4, o której mowa w tytule IV rozdział I sekcja 4 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, państwa członkowskie lub regiony mogą objąć całe terytorium lub jego część dostosowując odpowiednio kryteria wyboru lokalnych grup działania i obszarów przez nie reprezentowanych.

Procedury dotyczące wyboru lokalnych grup działania muszą być otwarte dla danych obszarów wiejskich i zapewniać konkurencję między lokalnymi grupami działania przedstawiającymi lokalne strategie rozwoju.

2. Procedurę naboru wniosków dla potrzeb wyboru obszarów wiejskich, na których będą wdrażane lokalne strategie rozwoju, o których mowa w art. 62 ust. 1 lit a) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, organizuje się nie później niż dwa lata po zatwierdzeniu programów. Jednakże państwa członkowskie lub regiony mogą organizować dodatkowe nabory w szczególności w przypadku, gdy Leader otwarty jest dla nowych obszarów i w takim przypadku może być wymagany dłuższy okres czasu. W Bułgarii i Rumunii pierwsze nabory wniosków organizuje się nie później niż trzy lata po zatwierdzeniu programu.

3. Liczba mieszkańców każdego obszaru, o której mowa w art. 61 lit. a) i art. 62 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, musi być zasadniczo większa niż 5.000 mieszkańców i nie może przekraczać 150.000. Jednakże w należycie uzasadnionych przypadkach możliwe jest odpowiednio zmniejszenie lub zwiększenie limitów 5.000 i 150.000 mieszkańców.

4. Państwa członkowskie należące do Wspólnoty w dniu 30 kwietnia 2004 r. starają się zapewnić, że przy wyborze lokalnych grup działania pierwszeństwo udzielane jest tym grupom, które włączyły współpracę do swoich lokalnych strategii rozwoju zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

5. Do celów art. 62 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 decyzje w sprawie wyboru projektów podejmowane przez organ decyzyjny lokalnych grup działania są podejmowane w drodze głosowania, w którym partnerzy gospodarczy i społeczni, jak również inni przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, jak przewidziano w art. 62 ust. 1 lit. b) tego rozporządzenia, muszą dysponować co najmniej 50 % głosów. W podejmowaniu decyzji dotyczących wyboru projektów przestrzega się odpowiednich zasad gwarantujących przejrzystość i umożliwiających uniknięcie sytuacji wystąpienia konfliktu interesów.

Artykuł 37a

W Bułgarii i Rumunii nabywanie umiejętności, o których mowa w art. 63 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, może również obejmować koszty związane z tworzeniem reprezentatywnych lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju, opracowywanie zintegrowanych strategii rozwoju, finansowanie badań naukowych i sporządzanie wniosków dotyczących wyboru lokalnych grup działania. Koszty takie kwalifikują się do lokalnych grup

działania.

Artykuł 38

1. Koszty bieżące lokalnych grup działania, o których mowa w art. 63 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, kwalifikują się do wsparcia Wspólnoty w granicach 20 % całkowitych wydatków publicznych lokalnych strategii rozwoju.

2. Państwa członkowskie mogą na żądanie wypłacić zaliczkę lokalnym grupom działania. Kwota zaliczki nie może przekraczać 20 % pomocy publicznej na pokrycie kosztów, o których mowa w art. 63 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, a jej wypłata wymaga ustanowienia gwarancji bankowej lub równoważnej gwarancji odpowiadającej 110 % kwoty zaliczki. Gwarancja zostaje zwolniona najpóźniej z chwilą zamknięcia lokalnej strategii rozwoju.

Artykuł 24 ust. 6 rozporządzenia Komisji (UE) nr 65/2011 nie stosuje się do płatności, o której mowa w akapicie pierwszym.

Artykuł 39

1. Współpraca, o której mowa w art. 65 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, dotyczy przynajmniej jednej lokalnej grupy działania wybranej w ramach osi Leader. Za jej wdrożenie odpowiedzialność ponosi koordynująca lokalna grupa działania.

2. Współpraca jest otwarta dla partnerstw publiczno-prywatnych, o których mowa w art. 59 lit. e) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, i dla innych obszarów wiejskich zorganizowanych zgodnie z następującymi warunkami:

- a) obecność lokalnej grupy na obszarze geograficznym aktywnie działającej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i zdolnej do opracowania strategii rozwoju dla danego obszaru;
- b) organizacja takiej lokalnej grupy oparta jest na partnerstwie podmiotów lokalnych.

3. Współpraca obejmuje wdrożenie wspólnego przedsięwzięcia.

Jedynie wydatki na rzecz wspólnego przedsięwzięcia, wydatki bieżące na funkcjonowanie wspólnych struktur i wydatki na przygotowawcze prace techniczne kwalifikują się do wsparcia w ramach art. 65 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Wydatki dotyczące aktywizacji mogą kwalifikować się na wszystkich obszarach, których dotyczy współpraca.

4. W przypadku, gdy projekty współpracy składane przez lokalne grupy działania nie zostały włączone do ich lokalnej strategii rozwoju zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, wybierane są one przez właściwe władze państwa członkowskiego. W tym przypadku, projekty współpracy mogą być złożone przez lokalne grupy działania odpowiednim władzom najpóźniej do dnia 31 grudnia 2013 r.

5. Państwa członkowskie informują Komisję o zatwierdzonych projektach współpracy międzynarodowej.

Podsekcja 4a

Przejściowy środek dodatkowy dla Bułgarii i Rumunii

Artykuł 39a

Warunki kwalifikowalności dla przyznawania wsparcia w ramach środka przewidzianego w sekcji I pkt E załącznika VIII do Aktu przystąpienia Bułgarii i Rumunii "Uzupełnienia do płatności bezpośrednich" są zdefiniowane decyzją Komisji zatwierdzającą dodatkowe krajowe płatności bezpośrednie.

Podsekcja 5

Pomoc techniczna

Artykuł 40

W przypadku programów rozwoju obszarów wiejskich obejmujących zarówno regiony kwalifikujące się w ramach celu konwergencji i regiony niekwalifikujące się w ramach celu konwergencji, stawka wkładu EFRROW na pomoc techniczną, o której mowa w art. 70 ust. 3 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, może być określona przy uwzględnieniu przeważającego - według ich liczby - rodzaju regionów w programie.

Artykuł 41

1. Struktura konieczna do funkcjonowania krajowej sieci obszarów wiejskich, o której mowa w art. 68 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, może być ustanowiona zarówno w ramach właściwych organów krajowych, jak i w drodze procedur przetargowych. Struktura ta musi być w stanie realizować działania określone w ust. 2 lit. b) tego artykułu.

2. W przypadku pojedynczego programu rozwoju obszarów wiejskich obejmującego całe terytorium państwa członkowskiego, krajowa sieć obszarów wiejskich stanowi część pomocy technicznej w ramach tego programu i dokonuje się rozróżnienia między planowanymi wydatkami związanymi z elementami objętymi lit. a) i b) ust. 2 art. 68 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. Jednakże wydatki związane z elementami objętymi lit. a) nie przekraczają 25 % kwoty przeznaczonej na krajową sieć obszarów wiejskich.

3. W przypadku, gdy państwo członkowskie wykorzystuje możliwość, o której mowa w art. 66 ust. 3 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, zatwierdza się szczegółowy program dotyczący utworzenia i funkcjonowania krajowej sieci obszarów wiejskich zgodnie z art. 18 ust. 4 tego rozporządzenia.

Artykuł 4, art. 5 ust. 1 i 3 i art. 6 niniejszego rozporządzenia stosuje się *mutatis mutandis* do składania, zatwierdzenia i zmian takich programów szczegółowych.

Program szczegółowy i tabele finansowe wprowadzają rozróżnienie między elementami objętymi lit. a) i b) ust. 2 art. 68 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. Jednakże wydatki związane z elementami objętymi lit. a) nie przekraczają 25 % całkowitej kwoty tego programu.

4. Krajowe sieci obszarów wiejskich ustanawia się najpóźniej dnia 31 grudnia 2008 r.

5. Szczegółowe zasady dotyczące utworzenia i organizacji krajowych sieci obszarów wiejskich są określone w załączniku II.

Artykuł 41a

1. Do celów art. 66 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 działalność dotycząca przygotowania programu wsparcia, w odniesieniu do okresu programowania następującego po okresie programowania na lata 2007-2013, obejmuje:

- a) wydatki związane z oceną *ex ante* programów;
- b) koszty przygotowania strategii rozwoju na szczeblu lokalnym;
- c) wydatki związane z innymi działaniami przygotowawczymi, o ile są one:
  - (i) bezpośrednio związane z działaniami bieżących programów rozwoju obszarów wiejskich; oraz
  - (ii) niezbędne do zapewnienia ciągłości wdrażania polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz do sprawnego przejścia z jednego okresu programowania do drugiego.

2. Stosowanie ust. 1 wymaga włączenia odpowiedniego przepisu do programów rozwoju obszarów wiejskich.

Sekcja 2

Przepisy wspólne mające zastosowanie dla wielu środków

Artykuł 41b

1. Jeżeli kwota przyznana na programy lub środki zostanie wykorzystana przed ostatecznym terminem kwalifikowalności ustalonym w art. 71 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, państwa członkowskie nie podejmują nowych zobowiązań prawnych wobec beneficjentów.

2. Państwa członkowskie nie podejmują nowych zobowiązań prawnych wobec beneficjentów zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1698/2005 od dnia, w którym zaczynają podejmować zobowiązania prawne wobec beneficjentów zgodnie z ramami prawnymi dla okresu programowania 2014-2020.

Państwa członkowskie mogą stosować akapit pierwszy albo na poziomie programu, albo na poziomie środka.

3. W odniesieniu do programu LEADER państwa członkowskie mogą stosować ust. 2 na poziomie lokalnej grupy działania, o której mowa w art. 62 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

4. Ustępu 2 nie stosuje się do wsparcia przygotowawczego dla programu LEADER ani do wsparcia technicznego.

Artykuł 42

Do celów art. 70 ust. 7 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, w przypadku zintegrowanych operacji wchodzących w zakres więcej niż jednej osi lub/i środka, w odniesieniu do każdej części operacji wyraźnie wchodzącej w zakres danego środka rozwoju obszarów wiejskich stosuje się warunki tego środka.

Artykuł 43

W odniesieniu do środków inwestycyjnych, państwa członkowskie zapewniają, że wsparcie jest ukierunkowane na wyraźnie określone cele, które odzwierciedlają stwierdzone potrzeby strukturalne terytorialne oraz niekorzystne czynniki strukturalne.

Artykuł 44

1. W przypadku, gdy podczas trwania zobowiązania podjętego jako warunek przyznania wsparcia beneficjent przekaze całość lub część swojego gospodarstwa innej osobie, ta ostatnia może przejąć zobowiązanie na pozostały okres. Jeśli zobowiązanie nie jest przejęte, beneficjent zwraca przyznane mu wsparcie.

2. Państwa członkowskie mogą nie wymagać zwrotu, o którym mowa w ust. 1, w następujących przypadkach:

- a) w przypadku, gdy beneficjent, który wypełnił już znaczną część swojego zobowiązania, ostatecznie zaprzestaje działalności rolniczej a przejęcie zobowiązania przez następcę jest niewykonalne;
- b) w przypadku, gdy przekazanie części gospodarstwa beneficjenta ma miejsce w okresie rozszerzenia zobowiązania zgodnie z art. 27 ust. 12 akapit drugi i przekazanie nie dotyczy więcej niż 50 % powierzchni objętej zobowiązaniem przed rozszerzeniem.
- c) w przypadku gdy - w celu ochrony środowiska - gospodarstwo beneficjenta podlega pełnemu lub częściowemu przekazaniu na rzecz organizacji zajmującej się głównie zarządzaniem środowiskiem, pod warunkiem że przekazanie to służy trwałej zmianie zagospodarowania gruntów na rzecz ochrony środowiska i przyniesie znaczną korzyść

środowisku.

3. W przypadku niewielkich zmian w sytuacji gospodarstwa państwa członkowskie mogą podjąć szczególne środki, aby zapobiec sytuacji, w której zastosowanie ust. 1 doprowadziłoby do niewłaściwych skutków w odniesieniu do podjętego zobowiązania.

Zmniejszenie obszaru gospodarstwa o nie więcej niż 10 % względem obszaru objętego zobowiązaniem jest uznawane za niewielką zmianę do celów akapitu pierwszego.

Artykuł 45

1. Jeżeli podczas trwania zobowiązania podjętego jako warunek przyznania pomocy beneficjent zwiększa powierzchnię swojego gospodarstwa, państwa członkowskie mogą postanowić o rozszerzeniu zobowiązania na dodatkową powierzchnię na pozostały okres trwania zobowiązania zgodnie z ust. 2 lub o zastąpieniu pierwotnego zobowiązania zastąpione nowym zobowiązaniem, zgodnie z ust. 3.

Przepisy dla takiego zastąpienia mogą zostać ustalone również w przypadku, gdy powierzchnia objęta zobowiązaniem zostanie zwiększona w ramach tego samego gospodarstwa.

2. Rozszerzenie, o którym mowa w ust. 1, może być przyznane jedynie wtedy, gdy:

- a) jest korzystne dla danego środka;
- b) jest uzasadnione ze względu na rodzaj zobowiązania, długość pozostającego okresu i wielkość dodatkowej powierzchni;
- c) nie utrudnia ono skuteczności kontroli mających na celu zapewnienie zgodności z warunkami przyznania pomocy.

3. Nowe zobowiązanie, o którym mowa w ust. 1, obejmuje całą powierzchnię na warunkach, co najmniej tak surowych jak warunki pierwotnego zobowiązania.

4. W przypadku, gdy beneficjent nie jest w stanie nadal wypełniać podjętego zobowiązania ze względu na fakt, że gospodarstwo jest przedmiotem nowego podziału działek lub działań władz państwowych związanych ze scalaniem gruntów lub działań władz państwowych związanych ze scalaniem gruntów zatwierdzonych przez właściwe organy publiczne, państwa członkowskie podejmują środki konieczne dla umożliwienia dostosowania zobowiązania do nowej sytuacji gospodarstwa. Jeśli dostosowanie takie okazuje się niemożliwe, zobowiązanie traci ważność, a zwrot nie jest wymagany w stosunku do okresu, w którym zobowiązanie było skuteczne.

Artykuł 46

W odniesieniu do zobowiązań podjętych zgodnie z art. 39, 40 i 47 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 ustala się klauzulę weryfikacji w celu umożliwienia ich dostosowania w przypadku modyfikacji odpowiednich norm obowiązkowych lub wymogów, o których mowa w art. 39 ust. 3, art. 40 ust. 2 i art. 47 ust. 1 tego rozporządzenia, ustanowionych zgodnie z art. 4 i 5 rozporządzenia (WE) nr 1782/2003 i jego załącznikami III i IV, jak również wymogów minimalnych dotyczących stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz innych odpowiednich wymogów obowiązkowych ustanowionych w ustawodawstwie krajowym, które wykraczają poza zakres zobowiązań zgodnie z tymi artykułami. Jeżeli beneficjent nie akceptuje takiego dostosowania, zobowiązanie traci ważność, a zwrot nie jest wymagany w stosunku do okresu, w którym zobowiązanie było obowiązujące.

Niniejszy artykuł stosuje się również do zobowiązań objętych zniesieniem środka wyłączenie spod uprawy z chwilą wejścia w życie rozporządzenia (WE) nr 73/2009. Na wniosek beneficjenta dopuszcza się dostosowanie tych zobowiązań również w przypadkach, dla których nie przewidziano zmian.

Klauzulę weryfikacji ustala się, począwszy od 2012 r., w odniesieniu do zobowiązań podjętych na okres od pięciu do siedmiu lat, zgodnie z art. 39, 40 i 47 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, które wykraczają poza koniec obecnego okresu programowania, w celu

umożliwienia ich dostosowania do ram prawnych następnego okresu programowania. Państwa członkowskie mogą jednak podjąć decyzję o wprowadzeniu takiej klauzuli weryfikacji już w roku 2011. Akapit drugi stosuje się również w odniesieniu do niniejszego akapitu.

Artykuł 47

1. Państwa członkowskie mogą uznać w szczególności następujące kategorie siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, w których nie będą wymagać częściowego lub pełnego zwrotu pomocy otrzymanej przez beneficjenta:

- a) śmierć beneficjenta;
- b) długotrwała niezdolność beneficjenta do wykonywania zawodu;
- c) wyłączenie dużej części gospodarstwa, jeśli takiego wyłączenia nie można było przewidzieć w dniu podjęcia zobowiązania;
- d) katastrofa naturalna poważnie dotykająca grunty gospodarstwa;
- e) wypadek powodujący zniszczenie budynków dla zwierząt gospodarskich;
- f) choroba epizootyczna dotykająca część lub całość należącego do rolnika żywego inwentarza.

2. Przypadki siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności są zgłaszane przez beneficjenta lub przez upoważnioną przez niego osobę na piśmie właściwemu organowi, wraz z odpowiednimi dowodami wystarczającymi dla właściwych organów, w ciągu 10 dni roboczych od dnia, w którym beneficjent lub upoważniona przez niego osoba są w stanie dokonać tej czynności.

ROZDZIAŁ IV

Kwalifikowalność i przepisy administracyjne

Sekcja 1

Weryfikowalność i kontrola środków oraz zasady kwalifikowalności

Podsekcja 1

Weryfikowalności kontrola środków

Artykuł 48

1. Do celów art. 74 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, państwa członkowskie zapewniają weryfikowalność i kontrolę wszystkich środków rozwoju obszarów wiejskich, jakie mają zamiar wdrażać. W tym celu państwa członkowskie określają zasady dotyczące kontroli, które w wystarczającym stopniu zapewniają przestrzeganie kryteriów kwalifikowalności i zobowiązań.

2. W celu potwierdzenia adekwatności i dokładności obliczeń płatności na mocy art. 31, 38, 39, 40 i 43 do 47 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, państwa członkowskie gwarantują, że właściwa wiedza jest dostarczona przez organy lub służby funkcjonalnie niezależne od organów lub służb odpowiedzialnych za te obliczenia. Dowody na odwołanie się do tej wiedzy powinny znaleźć się w programie rozwoju obszarów wiejskich.

Podsekcja 2

Dotacje na spłatę odsetek

Artykuł 49

Dotacje na spłatę odsetek od pożyczek mogą być współfinansowane w ramach EFRROW zgodnie z art. 71 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. W przypadku, gdy państwa członkowskie proponują dotację na spłatę odsetek, określają one w programach metodę obliczania dotacji na spłatę odsetek, która będzie stosowana.

W każdym momencie trwania pożyczki państwa członkowskie mogą ustanowić system kapitalizacji rocznych rat pozostałych do spłaty z tytułu dotacji na spłatę odsetek. Wszelkie pozostałe roczne raty po ostatecznej dacie płatności są kapitalizowane i wypłacane najpóźniej do dnia 31 grudnia 2015 r. Do celów wniosków o płatności przedłożonych Komisji, kwoty wypłacane pośredniczącej instytucji finansowej dokonującej wypłaty zdyskontowanej wartości dotacji uznaje się za wydatek faktycznie poniesiony.

Do celów akapitu drugiego niezbędne jest zawarcie porozumienia między agencją płatniczą państwa członkowskiego a pośredniczącą instytucją finansową dokonującą wypłaty zdyskontowanej wartości dotacji. Państwa członkowskie określają w programie metodę obliczania i przewidywania dotyczącą przyszłej wartości, którą wykorzystuje się przy obliczaniu skapitalizowanej wartości pozostałej do wypłaty dotacji na spłatę odsetek, jak również ustalenia mające na celu dalsze przekazywanie pomocy beneficjentom.

Odpowiedzialność za zarządzanie wypłacaniem pośredniej instytucji finansowej zdyskontowanej wartości dotacji przez cały okres pożyczki, jak również za wszelkie możliwe windykacje nienależnie wypłaconych kwot zgodnie z art. 33 rozporządzenia (WE) nr 1290/2005 ponoszą państwa członkowskie.

Podsekcja 3

Pozostałe działania w zakresie inżynierii finansowej

Artykuł 50

Zgodnie z art. 71 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, jako część programu rozwoju obszarów wiejskich, EFRROW może współfinansować wydatki w odniesieniu do działań obejmujących wkład do funduszy kapitału podwyższonego ryzyka, funduszy gwarancji i funduszy pożyczkowych, zwanych dalej "funduszami", zgodnie z art. 51 i 52 niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 51

1. Podmioty współfinansujące fundusze lub ich poręczyciele przedstawiają instytucji zarządzającej program działalności, określając między innymi rynek docelowy lub portfel gwarancji, kryteria, warunki finansowania, budżet operacyjny funduszu, własność oraz partnerów będących właścicielami funduszy oraz partnerów współfinansujących, wymogi w zakresie profesjonalizmu, kompetencji oraz niezależności zarządzania, przepisów wewnętrznych funduszu, uzasadnienia oraz zamierzonego wykorzystania wkładu EFRROW, strategii wyjścia z inwestycji, przepisów o likwidacji funduszu, w tym ponowne wykorzystanie zwrotów przypisanych do wkładu z EFRROW. Program działalności jest oceniany, a jego wykonanie jest monitorowane przez instytucję zarządzającą lub na jej odpowiedzialność.

2. Fundusz zostaje powołany jako niezależna osoba prawna zarządzana na podstawie umowy udziałowców lub też jako wydzielona jednostka finansowa w ramach istniejącej instytucji finansowej. W tym ostatnim przypadku, fundusz podlega szczególnym przepisom wykonawczym, wymagającym zwłaszcza posiadania oddzielnych rachunków odróżniających nowe zasoby zainwestowane w fundusz, w tym wkład EFRROW, oraz źródła wstępnie dostępne w instytucji finansowej. Komisja nie może zostać partnerem ani udziałowcem w

funduszu.

3. Fundusze inwestują w przedsiębiorstwa lub udzielają im gwarancji w chwili ich utworzenia, na początkowym etapie lub w trakcie ich rozwoju jedynie w odniesieniu do działań, które zarządzający uważają za potencjalnie rentowne. Przy ocenie rentowności gospodarczej brane są pod uwagę wszystkie źródła dochodów danego przedsiębiorstwa. Fundusze nie inwestują w przedsiębiorstwa ani nie udzielają gwarancji przedsiębiorstwom, które znajdują się w trudnej sytuacji w rozumieniu wytycznych Wspólnoty dotyczących zasad udzielania pomocy państwa na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw zagrożonych.

4. Instytucje zarządzające i fundusze podejmują środki ostrożności, aby minimalizować zakłócenia konkurencji na rynku kapitału podwyższonego ryzyka lub rynku pożyczek. Zwłaszcza zyski z inwestycji w akcje lub udziały oraz z pożyczek (pomniejszony pro rata o udział w kosztach zarządzania) mogą być preferencyjnie przeznaczone dla udziałowców sektora prywatnego do poziomu wynagrodzeń określonego w umowie udziałowców, zaś następnie przyznaje się proporcjonalnie pomiędzy wszystkich udziałowców i EFRROW.

5. Koszty zarządzania funduszami nie mogą przekroczyć 3 % kapitału opłaconego lub 2 % w przypadku funduszy gwarancji, średniorocznie podczas trwania programu, chyba że przeprowadzony przetarg wykaże konieczność podwyższenia tego pułapu.

6. Warunki wnoszenia wkładu do funduszy z programów rozwoju obszarów wiejskich, łącznie z określeniem rezultatów, strategii inwestycyjnej i planowania, monitorowania realizacji, polityki wychodzenia z inwestycji oraz przepisów o likwidacji są określone w umowie o finansowaniu zawartej między funduszem, z jednej strony, a państwem członkowskim lub instytucją zarządzającą, z drugiej strony.

7. Wkłady do funduszy z EFRROW i innych źródeł publicznych, jak również inwestycje funduszy w indywidualne przedsiębiorstwa lub gwarancje udzielane indywidualnym przedsiębiorstwom podlegają zasadom rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 lub wspólnotowym zasadom dotyczącym pomocy państwa.

Artykuł 52

1. W odniesieniu do działań w zakresie inżynierii finansowej, o których mowa w art. 51 niniejszego rozporządzenia, wydatki zadeklarowane Komisji zgodnie z art. 26 ust. 3 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1290/2005 stanowią całkowite wydatki poniesione na utworzenie takich funduszy lub na wniesienie do nich wkładu.

Jednakże w chwili wypłaty salda końcowego i zakończenia programu rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z art. 28 rozporządzenia (WE) nr 1290/2005, kwalifikujące się wydatki stanowią sumę:

- a) wszelkich płatności na rzecz inwestycji w przedsiębiorstwa z każdego funduszu lub wszelkich udzielonych gwarancji w tym kwot przeznaczonych na gwarancje przez fundusze gwarancji;
- b) kwalifikujących się kosztów zarządzania.

Zastosowana stopa współfinansowania musi odpowiadać stopie współfinansowania środka, na który przeznaczony jest fundusz. Jeżeli fundusz przeznaczony jest na większą liczbę środków o różnych stopach współfinansowania, stopy te stosuje się proporcjonalnie do udziału odpowiednich wydatków kwalifikujących się.

Różnica między wkładem EFRROW faktycznie zapłaconym zgodnie z akapitem pierwszym a wydatkami kwalifikującymi się zgodnie z akapitem drugim lit. a) i b) jest rozliczana w ramach rocznego sprawozdania finansowego za ostatni rok wdrożenia programu. W sprawozdaniu tym ujmuje się niezbędne szczegółowe informacje finansowe.

2. W przypadku gdy EFRROW współfinansuje działania obejmujące fundusze gwarancji dla inwestycji podlegających zwrotowi, zgodnie z art. 50 niniejszego rozporządzenia, przeprowadza się odpowiednią oceną *ex ante* oczekiwanych strat, biorąc pod uwagę obecne praktyki rynkowe dla podobnych operacji dla danego rodzaju inwestycji i rynku. Ocenę spodziewanych strat można poddać przeglądowi, jeśli jest to uzasadnione późniejszymi

warunkami rynkowymi. Zasoby przeznaczone na uwzględnienie gwarancji muszą odzwierciedlać taką ocenę.

3. Zasoby zwrócone na rzecz operacji w okresie programowania z inwestycji dokonanych przez fundusze lub pozostałe po uwzględnieniu gwarancji są ponownie wykorzystywane przez fundusz zgodnie z umową o finansowaniu, o której mowa w art. 51 ust. 6 niniejszego rozporządzenia, lub rozliczane w ramach rocznego sprawozdania finansowego. Po dacie końcowej kwalifikowalności programu rozwoju obszarów wiejskich zasoby zwrócone na rzecz operacji z inwestycji dokonanych przez fundusze lub pozostałych po uwzględnieniu wszystkich gwarancji zostają wykorzystane przez państwa członkowskie na rzecz indywidualnych przedsiębiorstw.

Odsetki uzyskane z tytułu płatności z programów rozwoju obszarów wiejskich do funduszy wykorzystuje się zgodnie z akapitem pierwszym.

Podsekcja 4

Standardowe koszty i założenia dotyczące utraconych dochodów, wkłady niepieniężne

Artykuł 53

1. W stosownych przypadkach państwa członkowskie mogą wyznaczyć poziom wsparcia, o którym mowa w art. 27, 31, 37-41 i 43-49 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, na podstawie standardowych kosztów i standardowych założeń dotyczących utraconych dochodów.

Bez uszczerbku dla obowiązujących merytorycznych i proceduralnych zasad dotyczących pomocy państwa, akapit pierwszy stosuje się również do inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego oraz z rozwojem miejsc o dużej wartości przyrodniczej, o których mowa w art. 57 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

2. Państwa członkowskie zapewniają, że obliczenia i odpowiadające wsparcie, o którym mowa w ust. 1:

- a) obejmują jedynie elementy dające się zweryfikować;
- b) oparte są na danych liczbowych opracowanych na podstawie odpowiedniej wiedzy;
- c) wskazują wyraźnie źródło danych liczbowych;
- d) są zróżnicowane w sposób uwzględniający - odpowiednio - specyficzne warunki, regionalne lub lokalne obszarów i faktyczne użytkowanie gruntów;
- e) w odniesieniu do środków zgodnie z art. 31, 37 do 40 i 43 do 47 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 nie obejmują elementów związanych ze stałymi kosztami inwestycyjnymi.

Artykuł 54

1. Wkład niepieniężny beneficjentów publicznych lub prywatnych, mianowicie dostarczanie dóbr lub usług, które nie są przedmiotem żadnej płatności w gotówce popartej fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, może stanowić kwalifikujące się wydatki, jeżeli spełnione są następujące warunki:

- a) wkład polega na udostępnieniu ziemi, lub nieruchomości, sprzętu lub surowców, działalności naukowo-badawczej bądź zawodowej, lub też bezpłatnego wolontariatu;
- b) wkład nie jest dokonany w ramach działań inżynierii finansowej, o których mowa w art. 50;
- c) wartość wkładu może być poddana niezależnej ocenie i weryfikacji.

W przypadku udostępnienia ziemi lub nieruchomości wartość wkładu jest poświadczona przez niezależnego wykwalifikowanego eksperta lub odpowiednio uprawniony organ.

W przypadku bezpłatnego wolontariatu wartość wykonanej pracy jest ustalana z uwzględnieniem poświęconego czasu i normalnych stawek godzinowych i dziennych za równoważną pracę, tam, gdzie stosowne na podstawie systemu standardowych kosztów ustanowionego *ex ante* pod warunkiem, że system kontroli stanowi odpowiednie zapewnienie, że praca została wykonana.

2. Wydatki publiczne współfinansowane przez EFRROW, wnoszące wkład do operacji obejmującej wkłady niepieniężne, nie mogą przekroczyć całkowitych kwalifikujących się wydatków, z wyłączeniem wkładów niepieniężnych, na zakończenie operacji.

Podsekcja 5

Inwestycje

Artykuł 55

1. W przypadku inwestycji, kwalifikujące się wydatki ograniczają się do:

- a) kosztów budowy, nabycia, włącznie z leasingiem, lub modernizacji nieruchomości;
- b) kosztów zakupu lub leasingu nowych maszyn, urządzeń i wyposażenia, w tym oprogramowania komputerowego, do wartości rynkowej majątku. Inne koszty związane z umową leasingu, takie jak marża finansującego, koszty refinansowania odsetek, koszty bieżące i opłaty ubezpieczeniowe, nie kwalifikują się do współfinansowania;
- c) kosztów ogólnych związanych z wydatkami, o których mowa w lit. a) i b), takich jak honoraria architektów, inżynierów, opłaty za konsultacje, studia wykonalności, nabycie praw patentowych, pozwoleń i licencji.

W drodze odstępstwa od akapitu pierwszego lit. b) oraz jedynie dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w rozumieniu zalecenia Komisji 2003/361/WE, państwa członkowskie mogą, w należyście uzasadnionych przypadkach, ustanowić warunki na mocy których zakup używanego sprzętu może być uznany za kwalifikujące się wydatki.

2. W przypadku inwestycji rolnych zakup praw do produkcji rolnej, uprawnień do płatności, zwierząt, roślin jednorocznych i ich sadzenie nie kwalifikują się do wsparcia na rzecz inwestycji.

Proste inwestycje odtworzeniowe nie są kwalifikującymi się wydatkami.

Jednakże w przypadkach przywracania potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych zgodnie z art. 20 lit. b) ppkt (vi) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, wydatki na zakup zwierząt oraz inwestycje odtworzeniowe mogą być wydatkami kwalifikującymi się.

Podsekcja 6

Zapłata zaliczek na wsparcie inwestycyjne

Artykuł 56

1. W drodze odstępstwa od art. 24 ust. 6 rozporządzenia (UE) nr 65/2011 państwa członkowskie mogą na żądanie wypłacić zaliczkę beneficjentom środków wsparcia inwestycji. W odniesieniu do beneficjentów sektora publicznego zaliczki te mogą być wypłacane jedynie gminom i ich stowarzyszeniom, władzom regionalnym oraz podmiotom prawa publicznego.

2. Kwota zaliczek nie może przekraczać 50 % pomocy publicznej związanej z tą inwestycją, a ich wypłacenie podlega ustanowieniu gwarancji bankowej lub równoważnej gwarancji odpowiadającej 110 % kwoty zaliczki.

Instrument przedłożony jako gwarancja przez organ publiczny uznaje się za równoważny gwarancji, o której mowa w akapicie pierwszym, pod warunkiem że organ zobowiązuje się do zapłaty kwoty objętej udzieloną gwarancją w przypadku braku

uprawnienia do otrzymania wypłaconej zaliczki.

3. Gwarancja może być zwolniona, jeżeli właściwa agencja płatnicza stwierdzi, że kwota rzeczywistych wydatków odpowiadających pomocy publicznej związanej z inwestycją przekracza kwotę zaliczki.

Sekcja 2

Pomoc państwa

Artykuł 57

1. Programy rozwoju obszarów wiejskich mogą obejmować pomoc państwa, której celem jest zapewnienie dodatkowego finansowania rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z art. 89 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 na rzecz środków lub operacji wchodzących w zakres art. 36 Traktatu jedynie, jeżeli pomoc państwa określona jest zgodnie z pkt 9.A załącznika II do niniejszego rozporządzenia.

2. Programy rozwoju obszarów wiejskich mogą obejmować płatności dokonywane przez państwa członkowskie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich nieobjęte zakresem art. 36 Traktatu na rzecz środków na podstawie art. 25, 43-49 oraz 52 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 i operacji w ramach środków na podstawie art. 21, 24, 28, 29, 30 i 35a tego rozporządzenia, lub dodatkowe finansowanie ze środków krajowych, nieobjęte zakresem art. 36 Traktatu, na rzecz środków na podstawie art. 25, 27, 43-49 oraz 52 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 i operacji w ramach środków na podstawie art. 21, 24, 28, 29, 30 i 35a tego rozporządzenia, jedynie jeżeli pomoc państwa została określona zgodnie z pkt 9 ppkt B załącznika II do niniejszego rozporządzenia.

3. Wydatki ponoszone na środki i operacje, o których mowa w ust. 2 niniejszego artykułu, kwalifikują się jedynie, jeżeli podstawowa pomoc nie stanowi bezprawnej pomocy w rozumieniu art. 1 lit. f) rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999, w chwili przyznania pomocy.

Instytucja zarządzająca lub jakikolwiek inny właściwy organ państwa członkowskiego zapewniają, że jeżeli pomoc ma zostać przyznana na operacje w ramach środków, o których mowa w ust. 2 niniejszego artykułu, na podstawie istniejących systemów pomocy w rozumieniu art. 1 lit. b) i d) rozporządzenia (WE) nr 659/1999, wszelkie wymogi zgłaszania mające zastosowanie do indywidualnej pomocy w rozumieniu art. 1 lit. e) tego rozporządzenia są spełnione oraz że takie operacje są wybrane jedynie po powiadomieniu o podstawowej pomocy i zatwierdzeniu przez Komisję zgodnie z art. 88 ust. 3 Traktatu.

Sekcja 3

Informowanie i rozpowszechnianie informacji

Artykuł 58

1. Program rozwoju obszarów wiejskich zawiera szczegółowy plan działań informacyjnych, który określa:

- a) cele oraz grupy docelowe;
- b) zawartość i strategię działań komunikacyjnych i informacyjnych oraz środki, które należy podjąć;
- c) jego indykatorywny budżet;
- d) służby administracji lub organy odpowiedzialne za realizację;
- e) kryteria, które zostaną wykorzystane do oceny wpływu działań informacyjnych i promocyjnych pod względem przejrzystości, świadomości społeczeństwa na temat programów rozwoju obszarów wiejskich oraz roli, jaką odgrywa Komisja.

2. Kwota przeznaczona na informowanie i rozpowszechnianie może być częścią pomocy technicznej programu rozwoju obszarów wiejskich.

3. Szczegółowe zasady dotyczące informowania i rozpowszechniania informacji są określone w załączniku VI.

Artykuł 59

Na spotkaniach komitetu monitorującego utworzonego zgodnie z art. 77 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 przewodniczący składa sprawozdanie z postępów z realizacji działań informacyjnych i w zakresie rozpowszechniania informacji oraz przedstawia członkom komitetu przykłady takich działań.

Sekcja 4

Monitorowanie i ocena

Artykuł 59a

Do celów art. 78 lit. f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 "istotne propozycje zmian" obejmują zmiany, w przypadku których Komisja ma obowiązek wydać decyzję oraz zmiany, o których mowa w art. 9 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, z wyłączeniem zmian dotyczących wyjątku, o którym mowa w art. 5 ust. 6 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, oraz informacji na temat środków występujących w programie i ich opisu.

Artykuł 60

Struktura i elementy rocznych sprawozdań z postępu prac, o których mowa w art. 82 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, określone są w załączniku VII do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 61

Ocenę średniookresową i *ex post* zgodnie z art. 86 ust. 4 i 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 składa się Komisji najpóźniej odpowiednio do dnia 31 grudnia 2010 r. i 31 grudnia 2015 r.

Jeżeli państwo członkowskie nie przedłoży sprawozdania na temat oceny średniookresowej i *ex post* w terminach określonych w akapicie pierwszym niniejszego artykułu, Komisja może zastosować procedurę tymczasowego zawieszenia płatności pośrednich, o których mowa w art. 27 ust. 3 rozporządzenia (WE) 1290/2005, do chwili otrzymania sprawozdań z oceny.

Artykuł 62

1. Wspólny wykaz wskaźników bazowych, wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływań dla programów rozwoju obszarów wiejskich znajduje się w załączniku VIII. Wykaz wskaźników tworzy Wspólne Ramy Monitorowania i Oceny (WRMiC), o których mowa w art. 80 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Tam, gdzie to stosowne, wskaźniki te podzielone są według płci i wieku beneficjentów, jak również zgodnie z tym, czy środki wdrażane są na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania lub na obszarach objętych celem konwergencji.

W przypadku środków obejmujących rodzaje operacji określone na mocy art. 16a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 wskaźniki produktu i cele indykatywne w zakresie wskaźników produktu zostają rozbite według rodzaju operacji.

2. Postępy osiągnięte w zakresie wskaźników produktów i rezultatów są przedstawiane w

rocznym sprawozdaniu z postępów. Sprawozdanie to zawiera zarówno wspólne jak i dodatkowe wskaźniki.

Aby ocenić postępy w realizacji celów programu rozwoju obszarów wiejskich, wyznacza się cele indykatywne w zakresie wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływań na okres wdrożenia programu, łącznie z dodatkowym finansowaniem krajowym, o którym mowa w art. 89 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

3. Komisja w drodze wspólnego podejścia wraz z państwami członkowskimi określa wytyczne dotyczące WRMiC. Zawierają one co najmniej następujące informacje:

- a) wymogi związane z monitorowaniem;
- b) organizację oceny *ex ante*, oceny śródkresowej i oceny *ex post* oraz kwestie dotyczące wspólnej oceny dla każdego środka rozwoju obszarów wiejskich;
- c) wytyczne dotyczące systemu składania sprawozdań w celu dokonania oceny postępów w zakresie wskaźników;
- d) dokumenty przedstawiające, w odniesieniu do każdego środka, logikę interwencji i różne wskaźniki;
- e) dokumenty opisujące wskaźniki bazowe, wskaźniki produktów, rezultatów i oddziaływania.

Sekcja 5

Elektroniczna wymiana informacji i dokumentów

Artykuł 63

1. Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, ustanawia system informacyjny (zwany dalej "systemem") umożliwiający bezpieczną wymianę danych stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania Komisji i każdego państwa członkowskiego. Dane te dotyczą zarówno aspektów administracyjnych/ operacyjnych jak i finansowych, przy czym aspekty finansowe objęte są art. 18 rozporządzenia Komisji (WE) nr 883/2006.

System jest ustalony i aktualizowany przez Komisję w drodze wspólnego podejścia wraz z państwami członkowskimi.

2. Jeżeli chodzi o zarządzanie administracyjne/operacyjne, system obejmuje wszystkie aspekty dokumentacji będące przedmiotem wspólnego zainteresowania umożliwiające monitorowanie, a w szczególności: krajowe plany strategiczne i ich aktualizacje, sprawozdania zbiorcze, programy i ich zmiany, decyzje Komisji, roczne sprawozdania z postępów, łącznie z kodyfikacją środków zgodnie z tabelą znajdującą się w punkcie 7 załącznika II oraz wskaźnikami monitorowania i oceny znajdującymi się w załączniku VIII.

3. Instytucja zarządzająca i Komisja wprowadzają do systemu i uaktualniają w wymaganym formacie dokumenty, za które odpowiadają.

4. System jest dostępny dla państw członkowskich i Komisji albo bezpośrednio albo poprzez interfejs do celów automatycznej synchronizacji i wprowadzania danych do krajowych i regionalnych informatycznych systemów zarządzania.

Państwa członkowskie centralizują wnioski dotyczące praw dostępu do systemu i przekazują je Komisji.

5. Wymiana danych jest podpisywana elektronicznie zgodnie z art. 5 dyrektywy 1999/93/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. Państwa członkowskie i Komisja uznają skuteczność prawną podpisu elektronicznego wykorzystywanego przez system i jego dopuszczalność jako dowód w postępowaniu sądowym.

6. Datą braną pod uwagę przy przekazaniu dokumentów do Komisji jest data przekazania dokumentów przez państwo członkowskie po ich wprowadzeniu do systemu. Dokument uznaje się za wysłany do Komisji chwili chwili, gdy nie ma już możliwości zmiany lub wycofania go przez państwo członkowskie z systemu.

7. Koszt utworzenia i uaktualniania wspólnych elementów systemu pokrywany jest z

budżetu Wspólnoty zgodnie z art. 66 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. Wszelkie koszty interfejsu łączącego krajowe i lokalne systemy, z jednej strony, i systemu, z drugiej strony, oraz wszelkie koszty związane z dostosowaniem krajowych i lokalnych systemów mogą kwalifikować się do finansowania na mocy art. 66 ust. 2 tego rozporządzenia.

8. W przypadku siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, w szczególności nieprawidłowego funkcjonowania systemu lub braku trwałego połączenia, państwo członkowskie może przekazać Komisji dokumenty w formie wydruku lub za pomocą właściwych środków komunikacji elektronicznej. O zamiarze przesłania dokumentów w formie wydruku lub za pomocą innych środków komunikacji elektronicznej należy wcześniej poinformować Komisję.

W chwili ustąpienia działania siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, które były przeszkodą w wykorzystaniu systemu, państwo członkowskie wprowadza dane dokumenty do systemu. W tym przypadku za datę wysłania dokumentu uznaje się datę przekazania dokumentu w formie wydruku lub za pomocą właściwego środka komunikacji elektronicznej.

ROZDZIAŁ V

Przepisy końcowe

Artykuł 64

Rozporządzenie (WE) nr 817/2004 uchyla się z dniem 1 stycznia 2007 r.

Rozporządzenie ma nadal zastosowanie do środków zatwierdzonych przed dniem 1 stycznia 2007 r. na mocy rozporządzenia (WE) nr 1257/1999.

Artykuł 11 rozporządzenia (WE) nr 817/2004 i punkty 9.3.V.A (1) i 9.3.V.B (1), (2) i (3) oraz punkt 9.3.V.B. tiret drugie załącznika II do tego rozporządzenia mają nadal zastosowanie do dnia 31 grudnia 2009 r. zgodnie z art. 94 akapit trzeci rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.

Artykuł 65

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie siódmego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do wsparcia Wspólnoty dotyczącego okresu programowania rozpoczynającego się z dniem 1 stycznia 2007 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Brukseli, dnia 15 grudnia 2006 r.

W imieniu Komisji

Mariann FISCHER BOEL

Członek Komisji

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK I

Systemy wsparcia, o których mowa w art. 2 ust. 2

- Owoce i warzywa (część II tytuł I rozdział IV sekcja IVa rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007)
- Wino (tytuł II rozdział I rozporządzenia Rady (WE) nr 479/2008)
- Tytoń (część II tytuł I rozdział IV sekcja V rozporządzenia (WE) nr 1234/2007)
- Oliwa z oliwek (część II tytuł I rozdział IV sekcja IV rozporządzenia (WE) nr 1234/2007)
- Chmiel (art. 68a rozporządzenia (WE) nr 1782/2003)
- Owce i kozy (art. 102 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 73/2009)
- Pszczelarstwo (tytuł I rozdział IV sekcja VI rozporządzenia (WE) nr 1234/2007)
- Cukier (rozporządzenie Rady (WE) nr 320/2006)
- Środki szczególne na rzecz rolnictwa w regionach najbardziej oddalonych (tytuł III rozporządzenia Rady (WE) nr 247/2006) i na mniejszych wyspach Morza Egejskiego (rozdział III rozporządzenia Rady (WE) nr 1405/2006)
- Płatności bezpośrednie (art. 41 ust. 3 i art. 68 rozporządzenia (WE) nr 73/2009)

ZAŁĄCZNIK II

A. ZAWARTOŚĆ PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH (ART. 5)

1. **Nazwa programu rozwoju obszarów wiejskich**
2. **Państwo członkowskie i region administracyjny (jeśli dotyczy)**
- 2.1 *Obszar geograficzny objęty programem*
(art. 15 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)
- 2.2 *Regiony zaklasyfikowane do celu konwergencji*
(art. 16 lit. d) i art. 69 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)
Określić:
  - Regiony konwergencji.
3. **Analiza sytuacji pod względem mocnych i słabych stron, strategia wybrana w celu zajęcia się nimi oraz ocena ex-ante**
(art. 16 lit. a) i art. 85 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)
- 3.1 *Analiza sytuacji pod względem mocnych i słabych stron*
Opisać, używając danych ilościowych, bieżącą sytuację obszaru geograficznego z podkreśleniem mocnych i słabych stron, różnic, potrzeb i braków, a także potencjału w zakresie rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o wskaźniki bazowe zdefiniowane w załączniku VIII oraz o inne odpowiednie wskaźniki dodatkowe.
Opis dotyczy poniższych zagadnień:
  - **Ogólne społeczno-gospodarcze uwarunkowania obszaru geograficznego:** definicja obszaru wiejskiego przy uwzględnieniu pkt 2.4 Załącznika do decyzji Rady 2006/144/WE; sytuacja demograficzna w tym analiza struktury wiekowej i płciowej ludności, migracja - napływ i odpływ, oraz problemy wynikające z presji obszarów podmiejskich i peryferyjności; czynniki napędzające gospodarkę, produktywność i wzrost gospodarczy; rynek pracy w tym struktura zatrudnienia, bezrobocia i poziomy wykształcenia zawodowego w tym analiza sytuacji zatrudnienia pod kątem wieku i płci; ogólne użytkowanie gruntów, użytkowanie gruntów do celów rolnictwa/leśnictwa, struktura własności, średnia wielkość gospodarstw.
  - **Wyniki w sektorze rolnym, leśnym i żywnościowym:** konkurencyjność sektora rolnego, leśnego i żywnościowego, analiza niekorzystnych czynników strukturalnych oraz wskazanie potrzeb restrukturyzacyjnych i modernizacyjnych; kapitał ludzki i przedsiębiorczość; potencjał w zakresie innowacji i transferu wiedzy; jakość i zgodność z normami Wspólnoty.

- **Środowisko i gospodarka gruntami:** utrudnienia, wobec których stoją gospodarstwa na obszarach zagrożonych porzuceniem i marginalizacją; ogólny opis różnorodności biologicznej z naciskiem na różnorodność związaną z rolnictwem i leśnictwem, w tym systemy rolne i leśne o wysokiej wartości przyrodniczej, sytuacja w odniesieniu do wdrażania dyrektyw Natura 2000 na terenach rolniczych/leśnych; opisy dotyczące jakości i ilości wody, rola rolnictwa w wykorzystaniu/zanieczyszczeniu wody i wdrażanie dyrektywy Rady 91/676/EWG (dyrektywa azotanowa) i dyrektywy 2000/60/WE (Ramowa Dyrektywa Wodna); zanieczyszczenie powietrza i zmiany klimatyczne oraz ich związek z rolnictwem: emisje gazów cieplarnianych i amoniaku i związek z różnymi planami działań/inicjatywami podejmowanymi przez Państwo Członkowskie/region w celu przyczynienia się do osiągnięcia międzynarodowych celów w tym Kodeksu Dobrych Praktyk w zakresie zmniejszenia emisji amoniaku (Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości); wykorzystanie bioenergii; opisy jakości gleby (erozja wodna i powietrzna, materia organiczna, skażenie) i ochrona gleby, stosowanie pestycydów, rolnictwo ekologiczne i dobrostan zwierząt; wielkość ochronnych i chronionych obszarów leśnych, obszarów leśnych o wysokim/średnim zagrożeniu pożarowym, średnia roczna zmiana w wielkości powierzchni leśnej. Powyższe opisy popiera się danymi ilościowymi.
- **Gospodarka wiejska i jakość życia:** struktura gospodarki wiejskiej, bariery przy tworzeniu alternatywnych możliwości zatrudnienia, tworzenie mikroprzedsiębiorstw i turystyka; opis i analiza braków w dostarczaniu usług na obszarach wiejskich, w tym dostępu do usług on-line i infrastruktury szerokopasmowej; potrzeby w zakresie infrastruktury, dziedzictwo kulturowe i otoczenie architektoniczne na wsi; potencjał ludzki i lokalne możliwości rozwoju, w tym zarządzanie.
- **Leader:** ludność i terytorium państw członkowskich objęte "oddolnymi" zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów wiejskich (Leader+ oraz inne programy krajowe i współfinansowane przez Wspólnotę) w okresie programowania 2000-2006.

3.2 *Strategia wybrana pod kątem uwzględnienia mocnych i i słabych stron*

Opisać wybór i hierarchię środków rozwoju obszarów wiejskich mających na celu poprawę sytuacji na obszarze wiejskim oraz znaczenie finansowe poszczególnych osi i środków uzasadnione analizą mocnych i słabych stron.

3.3 *Ocena ex-ante*

Załączyć ocenę, w której zostaną wskazane i ocenione elementy zawarte w art. 85 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005: potrzeby średnio- i długookresowe, cele do osiągnięcia, oczekiwane wyniki, skwantyfikowane cele, w szczególności pod względem wpływu w porównaniu ze stanem wyjściowym, wspólnotową wartość dodaną, zakres, w jakim zostały uwzględnione priorytety Wspólnoty, wnioski wyciągnięte z poprzedniego programowania oraz jakość procedur realizacji, monitorowania, oceny oraz zarządzania finansowego.

Ocena *ex-ante* uwzględnia również wymagania oceny oddziaływania na środowisko przewidziane w dyrektywie 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ("Dyrektywa w sprawie Strategicznej Oceny Oddziaływania na środowisko").

Pełna ocena *ex-ante* zostanie przedstawiona w załączniku do programu rozwoju obszarów wiejskich.

3.4 *Wpływ z poprzedniego okresu programowania i inne informacje*

Opisać wpływ środków finansowych EFOGR, przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich w ramach poprzedniego okresu programowania na ten sam obszar objęty programowaniem. Przedstawić streszczenie wyników ocen.

W przypadku Bułgarii i Rumunii opis, o którym mowa w poprzednim akapicie,

dotyczy wpływu środków finansowych SAPARD.

W stosownych przypadkach opisać również środki dodatkowe uzupełniające wspólnotowe środki na rozwój obszarów wiejskich i środki towarzyszące, które miały wpływ na dany obszar objęty programem.

4. **Uzasadnienie dla wybranych priorytetów z uwzględnieniem strategicznych wytycznych Wspólnoty oraz krajowego planu strategicznego, jak również spodziewane oddziaływanie zgodnie z oceną *ex ante***

(art. 16 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

4.1 *Uzasadnienie dla wybranych priorytetów z uwzględnieniem strategicznych wytycznych Wspólnoty oraz krajowego planu strategicznego*

Opisać sposób, w jaki środki wybrane w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich i znaczenie finansowe poszczególnych osi odzwierciedlają krajowy plan strategiczny i specyficzną sytuację kraju.

4.2 *Spodziewany wpływ wynikający z oceny *ex-ante* z uwzględnieniem wybranych priorytetów*

Program rozwoju obszarów wiejskich będzie zawierał streszczenie oceny *ex-ante* (opracowane na podstawie pełnej oceny *ex-ante* załączonej do programu) oraz sposób uwzględnienia wyników tej oceny przez instytucje zarządzające. Część ta zawiera również uwagi na temat spodziewanego wpływu, jaki będą miały synergie między osiami i środkami, oraz na temat tego, jak zintegrowane działania przekrojowe mogą przyczynić się do uzyskania pozytywnych efektów zewnętrznych i sytuacji, w których wszyscy zyskują.

5. **Informacje na temat osi i środków proponowanych dla każdej osi oraz ich opis**

(art.16 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

Informacje te obejmują opis osi i proponowanych środków, a także szczegółowe weryfikowalne cele i wskaźniki, o których mowa w art. 81 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, które umożliwiają pomiar postępów, skuteczności i efektywności programu. Wskaźniki te będą obejmowały wspólne wskaźniki zawarte we Wspólnych Ramach Monitorowania i Oceny (WRMiO) (załącznik VIII do niniejszego rozporządzenia) oraz dodatkowe wskaźniki charakterystyczne dla danego programu.

5.1 *Wymogi ogólne*

- wskazać artykuł (i ustęp, jeśli to stosowne), pod który podlega każdy środek rozwoju obszarów wiejskich. W przypadku gdy podany jest więcej niż jeden artykuł (dla operacji zintegrowanych), płatność przypisuje się do wiodącego działania, i w ten sposób do wiodącej osi (art. 70 ust. 7 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005), niemniej jednak każdą część wdraża się zgodnie z zasadami regulującymi poszczególne środki.
- wskazać uzasadnienie interwencji, cele, zakres i działania, wskaźniki, skwantyfikowane cele i, tam gdzie to stosowne, beneficjentów.

5.2 *Wymogi dotyczące wszystkich lub kilku środków*

- Wskazanie wszystkich bieżących operacji/umów z poprzedniego okresu, włącznie z warunkami finansowymi oraz procedurami/zasadami (również przejściowymi), które mają do nich zastosowanie zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1320/2006 ustanawiającym zasady przejścia do systemu wsparcia rozwoju obszarów wiejskich określonego w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1698/2005. W przypadku, gdy w programie proponowane są odchylenia od tabeli korelacji ustanowionej w załączniku II do tego rozporządzenia, odchylenia takie muszą zostać wyjaśnione w niniejszym tiret. W przypadku operacji należących do środków, które nie będą ponownie przeprowadzane w okresie programowania 2007-2013, opis może ograniczać się jedynie do

wymogów w tym tiret. W przypadku Bułgarii i Rumunii wskazanie wszystkich bieżących operacji/umów, włącznie z warunkami finansowymi, oraz procedur/zasad (również przejściowych), które mają do nich zastosowanie zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 248/2007 w sprawie środków dotyczących wieloletnich umów finansowych i rocznych umów finansowych zawartych w ramach programu Sapard oraz przejścia z programu Sapard na rozwój obszarów wiejskich.

- potwierdzenie, że w odniesieniu do środków na podstawie art. 25, 43-49 i 52 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 i operacji w ramach środków na podstawie art. 21, 24, 28, 29, 30 i 35a tego rozporządzenia, które nie są objęte zakresem art. 36 Traktatu, zapewnione zostało poszanowanie procedur dotyczących pomocy państwa i materialnych kryteriów zgodności, w szczególności pułapów pomocy dla całości wsparcia ze środków publicznych na mocy art. 87-89 Traktatu.
- Potwierdzenie, że wymogi wzajemnej zgodności, które mają wpływ na wdrażanie niektórych środków rozwoju obszarów wiejskich, są identyczne z wymogami przewidzianymi w rozporządzeniu (WE) nr 1782/2003.
- Dowód potwierdzający, że w przypadku środków inwestycyjnych wsparcie jest ukierunkowane na wyraźnie określone cele, które odzwierciedlają stwierdzone potrzeby na danym obszarze i niekorzystne czynniki strukturalne.
- Kryteria i przepisy administracyjne zapewniające, że operacje korzystające w drodze wyjątku ze wsparcia na rozwój obszarów wiejskich w ramach systemów wsparcia wymienionych w załączniku I do niniejszego rozporządzenia, nie są wspierane również z innych odpowiednich instrumentów w ramach wspólnej polityki rolnej.
- Dowód, o którym mowa w art. 48 ust. 2 niniejszego rozporządzenia, umożliwiający Komisji kontrolę spójności i wiarygodności obliczeń.
- W przypadku zastosowania dotacji na spłatę odsetek oraz systemów kapitalizacji odsetek, a także działań w zakresie inżynierii finansowej, ustalenia zgodnie z art. od 49 do 52 niniejszego rozporządzenia.

5.3 *Informacje wymagane w odniesieniu do osi i środków*

Dla poniższych środków należy obowiązkowo dostarczyć określone informacje, w tym informacje na temat określonych rodzajów operacji, o których mowa w art. 16a ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005:

5.3.1 **Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego**

Wspólne dla niektórych środków związanych z leśnictwem

- powiązanie proponowanych środków z programami leśnymi (krajowymi bądź niższego szczebla) lub równoważnymi instrumentami oraz ze Wspólnotową Strategią Leśnictwa.

5.3.1.1 **Środki, których celem jest upowszechnianie wiedzy i poprawa potencjału ludzkiego**

5.3.1.1.1 Szkolenia zawodowe i Działania informacyjne, w tym rozpowszechnianie wiedzy naukowej i praktyk innowacyjnych, skierowane do osób działających w sektorze rolnym, żywnościowym i leśnym

- opis operacji (w tym rodzajów szkoleń) i rodzaju beneficjentów,
- szczegółowe informacje na temat zasięgu wsparcia.

5.3.1.1.2 Podejmowanie Działalności przez młodych rolników

- definicja "podjęcia działalności" stosowana w państwie członkowskim/regenie,
- streszczenie wymogów biznesplanu, w tym - w przypadku inwestycji - wymogu spełnienia istniejących norm wspólnotowych w przeciągu 36-miesięcznego okresu karencji, oraz szczegółowe informacje na temat częstotliwości przeglądów biznesplanu i ich traktowania,
- wykorzystanie możliwości skorzystania z okresu karencji w celu spełnienia

- wymogów odnoszących się do umiejętności i kompetencji zawodowych,
  - wykorzystanie możliwości połączenia różnych działań w ramach biznesplanu, dzięki czemu młody rolnik uzyskuje dostęp do tych działań,
  - kwota wsparcia i wybór płatności (pojedyncza premia w maksymalnie pięciu ratach, dotacja na spłatę odsetek lub obie formy).
- 5.3.1.1.3 Wcześniejsze emerytury rolników i robotników rolnych
- opis powiązania z krajowymi systemami emerytalnymi,
  - opis powiązania z działaniem dotyczącym podejmowania działalności przez młodych rolników (jeśli ta opcja została wybrana),
  - czas trwania pomocy,
  - wykorzystanie możliwości przekazania zwolnionych gruntów podmiotowi, który zobowiązuje się do ich przekazania w późniejszym terminie,
  - kwota płatności.
- 5.3.1.1.4 Korzystanie z usług doradczych w zakresie gospodarstwa rolnego i leśnictwa
- opis systemów doradztwa w zakresie gospodarstwa rolnego/leśnictwa wprowadzonych przez państwo członkowskie, w tym procedury wyboru podmiotów odpowiedzialnych za świadczenie tych usług rolnikom/posiadaczom lasów,
  - kwota i stawka wsparcia.
- 5.3.1.1.5 Tworzenie usług z zakresu zarządzania, pomocy i doradztwa
- opis procedur tworzenia usług, statusu dostawców usług, rodzaju oferowanych usług,
  - opis rodzajów kwalifikujących się wydatków, poziomu wsparcia oraz jego regresji.
- 5.3.1.2 **Środki mające na celu restrukturyzację i rozwój kapitału rzeczowego i wspieranie innowacji**
- 5.3.1.2.1 Modernizacja gospodarstw rolnych
- opis wymogów i celów w odniesieniu do poprawy ogólnych wyników gospodarstw rolnych,
  - rodzaje inwestycji (materialne-niematerialne),
  - rodzaje beneficjentów,
  - wyznaczenie nowo wprowadzonych norm wspólnotowych (oraz istniejących norm w przypadku młodych rolników otrzymujących wsparcie na rozpoczęcie działalności), na które może zostać przyznane wsparcie, uzasadnienie dotyczące szczególnych problemów związanych ze spełnieniem tych norm oraz czas trwania i uzasadnienie okresu karencji dla każdej z norm,
  - rodzaj wsparcia i intensywność pomocy.
- 5.3.1.2.2 Podwyższanie wartości gospodarczej lasów
- rodzaj inwestycji i beneficjentów, których to dotyczy,
  - rodzaj wsparcia i intensywność pomocy.
- 5.3.1.2.3 Zwiększanie wartości dodanej produktów rolnych i leśnych
- opis wymogów i celów w odniesieniu do ogólnych wyników przedsiębiorstw,
  - podstawowe sektory produkcji i rodzaje inwestycji (materialne-niematerialne),
  - rodzaje i wielkość przedsiębiorstw-beneficjentów,
  - wyznaczenie norm, w odniesieniu do których mikroprzedsiębiorstwom może zostać przyznany okres karencji w celu dostosowania do nowo wprowadzonych norm wspólnotowych,
  - rodzaj wsparcia i intensywność pomocy.
  - Wykaz przedsiębiorstw korzystających z okresu przejściowego, o którym mowa w sekcji II ust. 3 załącznika VIII do Aktu Przystąpienia Bułgarii i Rumunii.
- 5.3.1.2.4 Współpraca na rzecz rozwoju nowych produktów, procesów i technologii w sektorze rolnym i żywnościowym oraz w sektorze leśnym
- sektory objęte projektami współpracy i rodzaj zaangażowanych partnerów,

- opis wszelkich różnic między projektami współpracy w obszarze nowych produktów/nowych procesów/nowych technologii,
  - rodzaje kwalifikujących się kosztów i poziomy wsparcia.
- 5.3.1.2.5 Infrastruktura związana z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa
- Opis rodzaju operacji.
- 5.3.1.2.6 Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych oraz wprowadzanie odpowiednich Działań zapobiegawczych
- W przypadku wystąpienia takich zdarzeń, zapewnienie, że pomocą objęte są tylko wydatki inwestycyjne.
- 5.3.1.3 **Środki, których celem jest poprawa jakości produkcji i produktów rolnych**
- 5.3.1.3.1 Spełnianie norm opartych na prawodawstwie wspólnotowym
- wykaz norm opartych na prawodawstwie wspólnotowym, które kwalifikują się do wsparcia na mocy art. 31 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005; data, od której każda norma obowiązuje zgodnie z prawodawstwem wspólnotowym, i uzasadnienie wyboru,
  - opis znacznego wpływu na koszty działalności gospodarstwa rolnego wynikające z obowiązków lub ograniczeń nałożonych przez nową normę,
  - kwota wsparcia na każdą kwalifikującą się normę i metoda zastosowana do określenia tej kwoty.
- 5.3.1.3.2 Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności
- wykaz wspólnotowych i krajowych systemów jakości, które kwalifikują się do uzyskania wsparcia, w tym wykaz produktów kwalifikujących się do wsparcia w ramach wybranych systemów jakości. W odniesieniu do systemów krajowych, opis systemu pod kątem kryteriów, o których mowa w art. 22 ust. 2,
  - wskazanie oficjalnej instytucji organu lub organów odpowiedzialnych za nadzór nad funkcjonowaniem systemu jakości i opis ustaleń organizacyjnych dotyczących nadzoru,
  - kwota wsparcia dla każdego rodzaju kwalifikującego się systemu i uzasadnienie kosztów stałych.
- 5.3.1.3.3 Działania informacyjne i promocyjne
- wykaz produktów kwalifikujących się do uzyskania wsparcia w ramach wybranego systemu jakości w ramach środka "Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności",
  - procedura mająca na celu zapewnienie, że działania korzystające ze wsparcia na rozwój obszarów wiejskich nie są również wspierane na mocy rozporządzenia (WE) nr 2826/2000,
  - procedura kontroli *ex-ante* materiałów informacyjnych, promocyjnych i reklamowych (art. 23 ust. 6 niniejszego rozporządzenia),
  - krótki opis rodzaju kwalifikujących się wydatków i stawek wsparcia.
- 5.3.1.4. **Środki przejściowe**
- 5.3.1.4.1 Wspieranie gospodarstw rolnych niskotowarowych w fazie restrukturyzacji
- definicja gospodarstwa niskotowarowego przy uwzględnieniu minimalnej i/lub maksymalnej wielkości gospodarstwa, części produkcji wprowadzanej na rynek i/lub poziomu dochodów kwalifikującego się gospodarstwa;
  - określenie przyszłej rentowności gospodarczej;
  - streszczenie wymogów biznesplanu;
  - kwota i czas trwania wsparcia.
- 5.3.1.4.2 Tworzenie grup producentów
- opis oficjalnej procedury uznawania grup producentów, w tym kryteria wyboru;
  - sektory, których to dotyczy;
  - wyłącznie dla Malty - wskazanie sektora lub sektorów korzystających z odstępstwa z uzasadnieniem związanym z wyjątkowo niską produkcją całkowitą oraz warunków kwalifikowalności do odstępstwa: minimalny udział

procentowy, jaki musi osiągnąć produkcja grupy w łącznej produkcji w sektorze, minimalna liczba producentów w sektorze, którzy są członkami grupy;

- wyłącznie dla Malty - uzasadnienie rocznych kwot.

5.3.1.4.3. Świadczenie usług z zakresu doradztwa rolniczego i upowszechniania wiedzy rolniczej w Bułgarii i Rumunii

- opis rodzaju usług z zakresu doradztwa rolniczego i upowszechniania wiedzy rolniczej, które będą świadczone,
- minimalne wymogi dla jednostek odpowiedzialnych za świadczenie tych usług,
- procedury wyboru tych jednostek.

5.3.1.4.4. Gospodarstwa rolne w fazie restrukturyzacji w wyniku reformy wspólnej organizacji rynków

- opis mających zastosowanie reform wspólnej organizacji rynków,
- streszczenie wymogów biznesplanu,
- kwota i czas trwania wsparcia.

5.3.2. **Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i terenów wiejskich**

5.3.2.1 **Środki ukierunkowane na zrównoważone użytkowanie gruntów rolnych**

Wspólne dla niektórych środków

Szczegółowy opis wdrażania krajowego:

- do szczegółowych celów art. 39 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 - minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz inne odpowiednie wymogi obowiązkowe; minimalne wymogi dotyczące nawozów muszą obejmować między innymi Kodeksy Dobrych Praktyk Rolniczych wprowadzone na mocy dyrektywy 91/676/EWG dla gospodarstw leżących poza obszarami szczególnie narażonymi azotanami w rozumieniu Dyrektywy Azotanowej oraz wymogi dotyczące zanieczyszczenia fosforem; minimalne wymogi dotyczące środków ochrony roślin muszą obejmować między innymi wymóg posiadania pozwolenia dotyczącego stosowania produktów, wymóg dotyczący obowiązku przeszkolenia, wymóg dotyczący bezpiecznego przechowywania, kontroli sprzętu do stosowania produktów oraz zasad stosowania pestycydów w pobliżu wód i innych wrażliwych obszarów, zgodnie z ustawodawstwem krajowym;
- do szczegółowych celów art. 40 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 - inne odpowiednie wymogi obowiązkowe ustanowione w prawodawstwie krajowym.

5.3.2.1.1 Płatności zatrudnienia wynikające z położenia dla rolników na obszarach górskich Przepisy pkt 9.3.V.A(1) i 9.3.V.B(1), (2) i (3) oraz przepisy tiret drugiego pkt 9.3.V.B. załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 817/2004 mają zastosowanie do dnia 31 grudnia 2009 r. Niemniej jednak rozróżnienie między odpowiednio A i B, głównymi cechami/innymi informacjami zostało unieważnione.

5.3.2.1.2 Płatności z Tytułu naturalnych utrudnień dla rolników na obszarach innych niż obszary górskie

Zastosowanie ma pkt 5.3.2.1.1.

5.3.2.1.3 Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z dyrektywą 2000/60/WE

- obszary wyznaczone do wdrożenia dyrektyw 79/409/EWG, 92/43/EWG i 2000/60/WE i obowiązki dla rolników wynikające z odpowiadających im krajowych/regionalnych przepisów dotyczących zarządzania tymi obszarami; w odniesieniu do każdego wymogu związanego z dyrektywą 2000/60/WE, wyjaśnienie jego celu środowiskowego (np. ochrona cieków wodnych przed wylewaniem pestycydów) oraz jego związku z wymogami wynikającymi ze stosowania dyrektywy 2000/60/WE (odniesienie do odpowiedniej litery art. 11 ust. 3 lub do art. 11 ust. 4);
- w odniesieniu do rekompensaty związanej z dyrektywą 2000/60/WE,

- (i) wskazanie odpowiednich szczegółowych wymogów wprowadzonych dyrektywą 2000/60/WE, które są zgodne z programami środków przewidzianych w planach gospodarowania wodami w dorzeczu, sporządzonych z zamiarem osiągnięcia celów środowiskowych wymienionej dyrektywy; oraz
- (ii) stosowne dowody potwierdzające, że przewidziana rekompensata nie obejmuje poniesionych kosztów ani utraconych dochodów wynikających z niedogodności związanych ze stosowaniem prawodawstwa Unii dotyczącego ochrony wód oraz podstawowych wymogów zarządzania i zasad dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska określonych w art. 5 i 6 rozporządzenia (WE) nr 73/2009;
- opis metody i założeń agrotechnicznych wykorzystanych jako punkt odniesienia przy obliczeniach uzasadniających dodatkowe koszty i utracone dochody wynikające z niedogodności na danym obszarze i związane z wdrożeniem dyrektyw 79/409/EWG, 92/43/EWG i 2000/60/WE;
- kwoty wsparcia.

5.3.2.1.4 Płatności rolnośrodowiskowe

- opis i uzasadnienie różnych rodzajów zobowiązań, oparte na ich spodziewanym oddziaływaniu na środowisko w stosunku do potrzeb i priorytetów środowiskowych,
- opis metody oraz założeń i parametrów agrotechnicznych (w tym opis wymogów wyjściowych, jak określono w art. 39 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, które są istotne dla każdego rodzaju zobowiązania) wykorzystanych jako punkt odniesienia przy obliczeniach uzasadniających: a) dodatkowe koszty, b) utracone dochody wynikające z podjętego zobowiązania, oraz c) poziom kosztów transakcyjnych; jeśli stosowne, metoda ta uwzględnia również pomoc przyznaną na mocy rozporządzenia (WE) nr 1782/2003; jeśli właściwe, metoda przeliczeniowa zastosowana przy innych jednostkach zgodnie z art. 27 ust. 9 niniejszego rozporządzenia,
- kwoty wsparcia,
- środki, cele i kryteria stosowane w przypadku wyboru beneficjentów w drodze procedury przetargowej zgodnie z art. 39 ust. 4 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1698/2005,
- wykaz lokalnych ras zwierząt gospodarskich, których hodowla jest zagrożona, oraz liczba samic hodowlanych. Liczba ta musi być potwierdzona przez odpowiednio uznaną jednostkę merytoryczną lub organizację/stowarzyszenie hodowców, które muszą prowadzić księgę hodowlaną lub księgę stada. Dowód poświadczający, że dana jednostka dysponuje odpowiednimi umiejętnościami i wiedzą w zakresie identyfikacji zagrożonych gatunków,
- w odniesieniu do genetycznych zasobów roślinnych zagrożonych genetyczną erozją, dowody genetycznej erozji oparte na naukowych wynikach i wskaźniki występowania rodzimych/prymitywnych (lokalnych) odmian, zróżnicowanie ich populacji i najczęściej występujące praktyki gospodarki rolnej na poziomie lokalnym,
- w odniesieniu do zachowania zasobów genetycznych w rolnictwie (art. 35 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005) - rodzaje beneficjentów, operacji i szczegółowe informacje na temat kwalifikujących się kosztów.

5.3.2.1.5 Płatności z Tytułu dobrostanu zwierząt

- opis i uzasadnienie różnych rodzajów zobowiązań, przynajmniej w jednym z obszarów określonych w art. 27 ust. 2 niniejszego rozporządzenia, w oparciu o ich spodziewany wpływ,
- opis metody oraz założeń i parametrów agrotechnicznych/zootechnicznych (w tym opis wymogów wyjściowych, jak określono w art. 40 ust. 2 rozporządzenia

(WE) nr 1698/2005, które są istotne dla każdego rodzaju zobowiązania) wykorzystanych jako punkt odniesienia przy obliczeniach uzasadniających: a) dodatkowe koszty i utracone dochody wynikające z podjętego zobowiązania; b) poziom kosztów transakcji,

- kwoty wsparcia.

5.3.2.1.6 Wsparcie na rzecz inwestycji nieprodukcyjnych

- definicja operacji, które mają być objęte wsparciem,
- opis powiązania ze zobowiązaniami przewidzianymi w art. 36 lit. a) ppkt iv) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 lub innymi celami rolnośrodowiskowymi,
- opis użyteczności publicznej obszaru Natura 2000 lub innego obszaru o wysokiej wartości przyrodniczej, która ma zostać zwiększona.

5.3.2.2 Środki ukierunkowane na zrównoważone użytkowanie gruntów leśnych

Wspólne dla wszystkich środków:

- powiązanie proponowanych środków z programami leśnymi (krajowymi bądź niższego szczebla) lub równoważnymi instrumentami oraz ze wspólnotową strategią leśnictwa,
- odniesienie do planów ochrony lasów dla obszarów klasyfikowanych jako obszary wysokiego lub średniego ryzyka występowania pożarów lasów oraz elementy zapewniające zgodność proponowanych środków z tymi planami ochrony.

5.3.2.2.1 Pierwsze zalesienie gruntów rolnych

- definicja "gruntów rolnych",
- definicja "rolnika",
- przepisy i kryteria wyboru obszarów, które mają zostać zalesione, zapewniające dostosowanie planowanych środków do warunków lokalnych i ich kompatybilność z wymaganiami w zakresie środowiska naturalnego, w szczególności wymaganiami dotyczącymi różnorodności biologicznej, zgodnie z art. 50 ust. 6 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 i art. 34 ust. 2 niniejszego rozporządzenia,
- opis metody zastosowanej do obliczenia kosztu założenia i utrzymania oraz utraconych dochodów, które należy zrekompensować w odniesieniu do rekompensaty utraconych dochodów, jeśli stosowne, metoda ta uwzględnia również pomoc przyznaną na mocy rozporządzenia (WE) nr 1782/2003,
- intensywność pomocy w przypadku wsparcia na założenie, kwoty i czas trwania rocznych premii pomagających pokryć koszty utrzymania i utratę dochodów.

5.3.2.2.2 Pierwsze zakładanie systemów rolnoleśnych na gruntach rolnych

- definicja systemów rolnoleśnych, które mają być wspierane,
- stosowanie w leśnictwie,
- stosowanie w rolnictwie,
- gęstość sadzenia,
- opis metody zastosowanej do obliczenia kosztu założenia,
- intensywność pomocy w przypadku wsparcia na założenie.

5.3.2.2.3 Pierwsze zalesienie gruntów nierolniczych

- przepisy i kryteria przy wyznaczaniu obszarów, które mają zostać zalesione,
- przepisy zapewniające dostosowanie planowanych środków do warunków lokalnych i ich kompatybilność z wymaganiami w zakresie środowiska naturalnego, w szczególności wymaganiami dotyczącymi różnorodności biologicznej,
- opis metody zastosowanej do obliczenia kosztów założenia i utrzymania,
- intensywność pomocy w przypadku wsparcia na założenie.

5.3.2.2.4 Płatność dla obszarów Natura 2000

- obszary wyznaczone do realizacji dyrektyw 79/409/EWG i 92/43/EWG oraz obowiązki dla właścicieli lasów wynikające z odpowiednich

- krajowych/regionalnych przepisów dotyczących zarządzania,
  - opis metody zastosowanej do obliczeń uzasadniających poniesione koszty i utracone dochody wynikające z ograniczeń nałożonych na użytkowanie lasów i innych gruntów zalesionych w związku z wdrożeniem dyrektyw 79/409/EWG i 92/43/EWG na danym obszarze;
  - kwota wsparcia.
- 5.3.2.2.5 Płatności leśnośrodowiskowe
- uzasadnienie zobowiązań, oparte na ich spodziewanym wpływie na środowisko w stosunku do potrzeb i priorytetów środowiskowych,
  - opis metody oraz założeń i parametrów wykorzystanych jako punkt odniesienia przy obliczeniach uzasadniających dodatkowe koszty i utracone dochody wynikające z podjętego zobowiązania;
  - kwota wsparcia.
- 5.3.2.2.6 Przywrócenie potencjału leśnego oraz wprowadzenie Działań zapobiegawczych
- charakter działań, które mają zostać wdrożone i plany zapobiegawcze.
- 5.3.2.2.7 Wsparcie na rzecz inwestycji nieprodukcyjnych
- definicja operacji, które mają być objęte wsparciem,
  - opis powiązania ze zobowiązaniami przewidzianymi w art. 36 lit. b) ppkt v) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 lub innym celem środowiskowym,
  - opis użyteczności publicznej, która ma zostać zwiększona.
- 5.3.3 ***Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej***
- 5.3.3.1 **Środki na rzecz różnicowania gospodarki wiejskiej**
- 5.3.3.1.1 Różnicowanie w kierunku Działalności nierolniczej
- dziedziny różnicowania objęte wsparciem,
  - intensywność pomocy.
- 5.3.3.1.2 Wsparcie na rzecz tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw
- rodzaje przedsiębiorstw-beneficjentów,
  - opis rodzaju operacji,
  - intensywność pomocy.
- 5.3.3.1.3 Zachęcanie do prowadzenia Działalności związanej z turystyką
- opis rodzaju operacji objętych wsparciem, o których mowa w art. 55 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005,
  - intensywność pomocy.
- 5.3.3.2 **Środki na rzecz poprawy jakości życia na obszarach wiejskich**
- 5.3.3.2.1 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej
- rodzaje wspieranych usług,
  - rodzaje kosztów objętych wsparciem.
- 5.3.3.2.2 Odnowa i rozwój wsi
- rodzaje wspieranych przedsięwzięć,
  - rodzaje kosztów objętych wsparciem.
- 5.3.3.2.3 Zachowanie i poprawa stanu dziedzictwa obszarów wiejskich
- opis rodzaju operacji objętych wsparciem, o których mowa w art. 57 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005.
- 5.3.3.3 Szkolenie i informowanie
- obszar(y) objęty(-e) szkoleniem i informowaniem,
  - przewidywany rodzaj podmiotów gospodarczych i beneficjentów działań.
- 5.3.3.4 Nabywanie umiejętności, aktywizacja i wdrażanie
- nabywanie umiejętności i aktywizacja: opis rodzaju operacji objętych wsparciem,
  - partnerstwa prywatno-publiczne na mocy art. 59 lit. e) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 inne niż partnerstwa prywatno-publiczne, o których mowa w art. 62 ust. 1 lit. b) tego rozporządzenia, które będą wdrażały lokalne strategie

rozwoju: opis rodzaju (reprezentowani partnerzy, udział procentowy reprezentowanych partnerów prywatnych, kompetencje decyzyjne), orientacyjne określenie liczby partnerstw prywatno-publicznych oraz obszar i ludność objęte wsparciem; wskazanie działań w ramach osi 3 wdrażanych przez te partnerstwa prywatno-publiczne; przepis zapewniający, że koszty bieżące tych partnerstw nie przekroczą pułapu 15 % wydatków publicznych w ramach lokalnej strategii rozwoju.

5.3.4. **Oś 4: Wdrażanie podejścia Leader**

5.3.4.1 **Lokalne strategie rozwoju**

- procedura i harmonogram wyboru lokalnych grup działania, w tym obiektywne kryteria wyboru i planowana orientacyjna liczba lokalnych grup działania i planowany odsetek terenów wiejskich objętych lokalnymi strategiami rozwoju,
- uzasadnienie wyboru obszarów, których liczba ludności wykracza poza przedział określony w art. 37 ust. 3,
- procedura wyboru operacji prowadzonych przez lokalne grupy działania,
- opis obiegu środków finansowych, który ma zastosowanie w odniesieniu do lokalnych grup działania.

5.3.4.2 **Współpraca między regionalna i międzynarodowa**

- Procedura, harmonogram i obiektywne kryteria wyboru projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.

5.3.4.3 **Funkcjonowanie lokalnej grupy Działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja**

- ograniczenie dotyczące części budżetu lokalnej grupy działania, jaka może być przeznaczona na funkcjonowanie lokalnych grup działania,
- orientacyjne określenie wydatków na mocy art. 59 lit. a) - d) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, które zostaną wykorzystane na nabywanie umiejętności i aktywizacji w ramach osi Leader.

W przypadku Bułgarii i Rumunii minimalne kryteria dla określenia potencjalnych lokalnych grup działania zgodnie z art. 37a.

5.3.5. **Uzupełnienia do płatności bezpośrednich**

- wkład wspólnotowy w każdym z lat 2007, 2008 i 2009,
- wyznaczenie agencji płatniczej.

5.3.6. **Wykaz rodzajów operacji, o których mowa w art. 16a ust. 3 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 do wysokości kwot, o których mowa w art. 69 ust. 5a tego rozporządzenia.**

Oś/środek	Rodzaj operacji	Potencjalne skutki	"Istniejący" czy "nowy" rodzaj operacji	Odniesienie do opisu rodzaju operacji w PROW	Wskaźnik p - cel
Oś 1: Środek 111	...	...			
Środek ...	...	...			
Oś 2: Środek 211	...	...			
Środek ...	...	...			
Oś 3: Środek 311	...	...			
Środek ...					
Oś 4: Środek 411	...	...			

Środek ...					
------------	--	--	--	--	--

W kolumnie "istniejący czy nowy rodzaj operacji" wykazuje się, czy dany rodzaj operacji powiązanej z priorytetami, o których mowa w art. 16a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, był ujęty już w wersji PROW mającej zastosowanie na dzień 31 grudnia 2008 r. W niniejszym kontekście modyfikacje istniejących rodzajów operacji również uważa się za "nowe rodzaje operacji".

6. Plan finansowania, składający się z dwóch tabel

(art. 16 lit. d) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

6.1. Roczne wkłady EFRROW (w EUR)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Regiony nieobjęte celem Konwergencja						
Regiony konwergencji ⁽¹⁾						
Regiony najbardziej oddalone i mniejsze wyspy Morza Egejskiego ⁽²⁾						
Dobrowolna modulacja ⁽³⁾						
Dodatkowy wkład w przypadku Portugalii						
Dodatkowe fundusze na mocy art. 69 ust. 5a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 - region nieobjęty celem Konwergencja						
Dodatkowe fundusze na mocy art. 69 ust. 5a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 - region konwergencji ⁽⁴⁾						
Ogółem						

⁽¹⁾ Dotyczy państw członkowskich posiadających regiony konwergencji.

⁽²⁾ Dotyczy państw członkowskich posiadających regiony najbardziej oddalone i mniejsze wyspy Morza Egejskiego.

⁽³⁾ Dotyczy państw członkowskich stosujących dobrowolną modulację zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 378/2007.

⁽⁴⁾ Dotyczy państw członkowskich otrzymujących dodatkowe fundusze, o których mowa w art. 69 ust. 5a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, które posiadają regiony konwergencji.

6.2. Plan finansowy w podziale na osi (w EUR na cały okres)

Oś	Wkład publiczny		
	Ogółem wkład publiczny	Stawka wkładu (%)	Kwota EFRROW
Oś 1			
Oś 2			
Oś 3			
Oś 4			
Pomoc techniczna			
Razem			

Uwaga: Wydatki przejściowe zgodnie z pkt 5.2 akapit pierwszy niniejszego Załącznika są zamieszczane w tabelach w pkt 6.1, 6.2 i pkt 7. W celu identyfikacji takich wydatków państwa członkowskie posługują się

tabelą korelacji w załączniku II do rozporządzenia (WE) nr 1320/2006

6.2 a. *Plan finansowy w podziale na osie dla Bułgarii i Rumunii (w EUR na cały okres)*

Oś	Wkład publiczny		
	Ogółem wkład publiczny	Stawka wkładu EFRROW (%)	Kwota EFRROW
Oś 1			
Oś 2			
Oś 3			
Oś 4			
Pomoc techniczna			
Uzupełnienia do płatności bezpośrednich			
Ogółem			

W przypadku Bułgarii i Rumunii w celu identyfikacji takich wydatków stosuje się tabelę korelacji znajdującą się w załączniku I do rozporządzenia Komisji (WE) nr 248/2007.

6.3. Orientacyjny budżet związany z operacjami, o których mowa w art. 16a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, za okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. (art. 16a ust. 3b do wysokości kwot, o których mowa w art. 69 ust. 5a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005).

Oś/środek	Wkład EFRROW na lata 2009-2013
Oś 1	
Środek 111	...
Środek ...	...
łącznie oś 1	...
Oś 2	
Środek 211	...
Środek ...	...
łącznie oś 2	...
Oś 3	...
Środek 311	
Środek 321	
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	

Środek ...	
Łącznie oś 3	...
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	
Oś 4	...
Środek 411	
Środek 413	
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	
Środek ...	
Łącznie oś 4	...
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	
Program łącznie	
Ogółem w ramach osi 1, 2, 3 i 4 operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	...
Ogółem w ramach osi 3 i 4 operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005	

7. Indykatory podział na poszczególne środki rozwoju obszarów wiejskich (w EUR na cały okres)

Środek/oś	Wydatki publiczne	Wydatki prywatne	Koszt całkowity
Środek 111			
Środek 112			
Środek 121			
Środek 1 ...			
Łącznie oś 1			
Środek 211			
Środek 212			
Środek 221			

Środek 2 ...			
łącznie oś 2			
Środek 311			
Środek 312			
Środek 321			
Środek 3 ...			
łącznie oś 3			
4.1 Lokalne strategie rozwoju:			
- 411. Konkurencyjność			
- 412. Środowisko/ gospodarowanie gruntami			
- 413. Jakość życia/zróżnicowanie			
4.21 Współpraca:			
4.31 Koszty funkcjonowania, nabywanie umiejętności, aktywizacja			
łącznie oś 4 ⁽¹⁾			
łącznie osie 1, 2, 3 i 4			
5.11 Pomoc techniczna z czego kwota na krajową sieć obszarów wiejskich (gdzie stosowne):			
a) koszty funkcjonowania			
b) plan działania			
Suma łączna			

⁽¹⁾ W celu weryfikacji zgodności z art. 17 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 klucz podziału między osiami wynikający z lokalnych strategii rozwoju będzie zastosowany do łącznego przydziału osi 4.

7a. Indykatywny podział na poszczególne środki rozwoju obszarów wiejskich dla Bułgarii i Rumunii (w EUR na cały okres)

Środek/oś	Wydatki publiczne	Wydatki prywatne	Koszt całkowity
Środek 111			
Środek 112			
Środek 121			
Środek 1...			
łącznie oś 1			
Środek 211			

Środek 212 Środek 221 Środek 2...			
łącznie oś 2			
Środek 311 Środek 312 Środek 321 Środek 3...			
łącznie oś 3			
41 Lokalne strategie rozwoju: - 411 Konkurencyjność - 412 Środowisko/gospodarowanie gruntami - 413 Jakość życia/zróżnicowanie 421 Współpraca: 431 Koszty funkcjonowania, nabywanie umiejętności, aktywizacja			
łącznie oś 4(*)			
511 Pomoc techniczna z czego kwota na krajową sieć obszarów wiejskich (gdzie stosowne): a) koszty funkcjonowania; b) plan działania 611 Uzupelnienie do płatności bezpośrednich			
Suma łączna			

(*) W celu weryfikacji zgodności z art. 17 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 klucz podziału między osiami wynikający z lokalnych strategii rozwoju będzie zastosowany do łącznego przydziału osi 4.;"

Skonsolidowana tabela finansowa oraz orientacyjna wstępna tabela środków muszą mieć strukturę tabel w pkt

6.1, 6.2 i 7 i być sporządzone zgodnie z następującym porządkiem:

Różne środki są skodyfikowane następująco:

- (111) kształcenie zawodowe, działania informacyjne, w tym rozpowszechnianie wiedzy naukowej i praktyk innowacyjnych, skierowane do osób działających w sektorze rolnym, żywnościowym i leśnym;
- (112) podejmowanie działalności przez młodych rolników;
- (113) wcześniejsze emerytury rolników i robotników rolnych;
- (114) korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów;
- (115) tworzenie usług z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym, pomocy i usług doradczych, jak również usług doradczych w zakresie leśnictwa;
- (121) modernizacja gospodarstw;
- (122) podwyższanie wartości gospodarczej lasu;
- (123) zwiększanie wartości dodanej produktów rolnych i leśnych;
- (124) współpraca na rzecz rozwoju nowych produktów, procesów i technologii w sektorze rolnym i żywnościowym;
- (125) ulepszanie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa;

- (126) przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych oraz wprowadzanie odpowiednich działań zapobiegawczych;
- (131) pomoc rolnikom w dostosowaniu się do wymagających norm opartych na prawodawstwie wspólnotowym;
- (132) wspieranie rolników biorących udział w systemach jakości żywności;
- (133) wspieranie grup producentów w działalności informacyjnej i promocyjnej na rzecz produktów wytwarzanych w ramach systemów jakości żywności;
- (141) wspieranie gospodarstw niskotowarowych w trakcie restrukturyzacji;
- (142) tworzenie grup producentów;
- (143) świadczenie usług z zakresu doradztwa rolniczego i upowszechniania wiedzy rolniczej w Bułgarii i Rumunii
- (144) Gospodarstwa rolne w fazie restrukturyzacji w wyniku reformy wspólnej organizacji rynków
- (211) płatności z tytułu naturalnych utrudnień dla rolników na obszarach górskich;
- (212) płatności z tytułu naturalnych utrudnień dla rolników na obszarach innych niż obszary górskie;
- (213) płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z dyrektywą 2000/60/WE;
- (214) płatności rolnośrodowiskowe;
- (215) płatności z tytułu dobrostanu zwierząt;
- (216) wsparcie na rzecz inwestycji nieprodukcyjnych;
- (221) pierwsze zalesianie gruntów rolnych;
- (222) pierwsze zakładanie systemów rolnoleśnych na gruntach rolnych;
- (223) pierwsze zalesianie gruntów nierolniczych;
- (224) płatności dla obszarów Natura 2000;
- (225) płatności leśnośrodowiskowe;
- (226) przywracanie potencjału leśnego oraz wprowadzanie działań zapobiegawczych;
- (227) wsparcie na rzecz inwestycji nieprodukcyjnych;
- (311) różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej;
- (312) wsparcie na rzecz tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw;
- (313) zachęcanie do prowadzenia działalności związanej z turystyką;
- (321) podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej;
- (322) odnowa i rozwój wsi;
- (323) zachowanie i poprawa stanu dziedzictwa wsi;
- (331) szkolenie i informowanie podmiotów gospodarczych działających w dziedzinach objętych osią 3;
- (341) nabywanie umiejętności i aktywizacja w celu przygotowania i wdrożenia lokalnej strategii rozwoju;
- (41) lokalne strategie rozwoju;
- (411) konkurencyjność;
- (412) środowisko/gospodarowanie gruntami;
- (413) jakość życia/różnicowanie;
- (421) współpraca międzynarodowa i międzyregionalna;
- (431) funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności, aktywizacja;
- (511) pomoc techniczna;
- (611) dodatkowe płatności bezpośrednie w Bułgarii i Rumunii.

8. **W odpowiednich przypadkach tabela dotycząca dodatkowego finansowania krajowego przypadającego na oś, z wyszczególnieniem środków wskazanych w rozporządzeniu (WE) nr 1698/2005**

Tabela:

Dodatkowe finansowanie krajowe (art. 16 lit. f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

(w EUR na cały okres)

Oś 1	
Środek 111	
...	
łącznie oś 1	
Oś 2	
Środek 211	
...	
łącznie oś 2	
Oś 3	
Środek 311	
...	
łącznie oś 3	
Oś 4	
Środek 411	
...	
łącznie oś 4	
łącznie oś 1, oś 2, oś 3, oś 4	

9. **Elementy potrzebne do dokonania oceny zgodnie z regułami konkurencji oraz, w odpowiednich przypadkach, wykaz systemów pomocy dopuszczonych na mocy art. 87, 88 i 89 Traktatu, które mają zostać wykorzystane do realizacji programów**

(art. 16 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

Elementy wymienione w pkt A i B dotyczące zasad i procedur pomocy państwa muszą być ważne przez cały okres trwania programu i obejmować zarówno pierwotne złożenie, jak i kolejne zmiany.

A. W odniesieniu do środków i operacji objętych zakresem art. 36 Traktatu należy:

- wskazać, czy wsparcie zostanie przyznane na podstawie rozporządzenia Komisji (WE) nr 1860/2004 dotyczącego pomocy w ramach zasady *de minimis* dla sektora rolnego; lub
- podać numer rejestracji i odesłanie do rozporządzenia Komisji o wyłączeniu przyjętego na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 994/98, na mocy którego środek został wprowadzony; lub
- podać numer sprawy i numer referencyjny, pod którym środek został uznany przez Komisję za zgodny z Traktatem; lub

- dostarczyć odpowiedni dokument informacyjny załączony do rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/2004.
- B. W odniesieniu do środków na podstawie art. 25, 27 (w przypadku ostatniego artykułu tylko w odniesieniu do dodatkowego finansowania krajowego, o którym mowa w art. 89 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005), art. 43-49 i 52 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, oraz operacji w ramach środków na podstawie art. 21, 24, 28, 29, 30 i 35a tego rozporządzenia, które nie są objęte zakresem art. 36 Traktatu, należy:
- wskazać, czy wsparcie zostanie przyznane na podstawie rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006, lub
  - podać numer rejestracji i odesłanie do rozporządzenia Komisji o wyłączeniu, przyjętego na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 994/98, na mocy którego środek został wprowadzony, lub
  - podać numer sprawy i numer referencyjny, pod którym środek został uznany przez Komisję za zgodny z Traktatem, lub
  - wskazać, z jakich innych powodów dany program pomocy należy uznać za istniejącą pomoc w rozumieniu art. 1 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 659/1999 z uwzględnieniem istniejących środków pomocy w rozumieniu Traktatów o przystąpieniu.
- Środki te należy przedstawić w formie tabeli dotyczącej pomocy państwa zgodnie z poniższym wzorem:
- C. Tabela dotycząca pomocy państwa, którą należy dołączyć do każdego programu rozwoju obszarów wiejskich

Kod środka	Nazwa systemu pomocy	Wskazanie legalności systemu ^(*)	Czas trwania programu pomocy

(*) Należy wskazać odpowiednio:

- W odniesieniu do środków objętych rozporządzeniem *de minimis*:

"Wszelka pomoc udzielona w ramach niniejszego środka będzie zgodna z rozporządzeniem (WE) nr [...] w sprawie pomocy w ramach zasady *de minimis*"

- W odniesieniu do zatwierdzonych systemów pomocy: odesłanie do decyzji Komisji zatwierdzającej pomoc państwa z podaniem numeru pomocy państwa i odesłań do pisma o zatwierdzeniu,

- W odniesieniu do pomocy objętej wyłączeniem grupowym: odesłanie do indywidualnego rozporządzenia dotyczącego wyłączenia grupowego i numer rejestracyjny,

- W odniesieniu do innych istniejących środków pomocy:

a) w przypadku państw członkowskich, które przystąpiły do Wspólnoty w dniu 1 maja 2004 oraz w dniu 1 stycznia 2007 - "Nowych państw członkowskich": 1) "nie dotyczy" w odniesieniu do pomocy sprzed 1995 r.; 2) odesłanie do numeru środka w wykazie w traktacie o przystąpieniu, 3) odesłanie do pisma o braku sprzeciwu w "procedurze przejściowej",

b) w innych przypadkach istniejącej pomocy: proszę wskazać odpowiednie uzasadnienie, które ma zastosowanie.

Do tabeli dotyczącej pomocy państwa, państwa członkowskie załączają zobowiązanie do indywidualnego zgłaszania zgodnie z art. 88 ust. 3 Traktatu

wszystkich przypadków zastosowania systemów wymienionych w pkt B, w odniesieniu do których - zgodnie z przepisami dotyczącymi pomocy państwa lub zgodnie z warunkami i zobowiązaniami ustanowionymi w odpowiedniej decyzji zatwierdzającej pomoc państwa - są wymagane indywidualne zgłoszenia.

10. **Informacje dotyczące komplementarności ze środkami finansowanymi przez inne instrumenty wspólnej polityki rolnej, w ramach polityki spójności, jak również przez instrumenty wsparcia wspólnotowego dla rybołówstwa**

(art. 5, 16 lit. h) i 60 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

10.1 *Ocena i sposób osiągnięcia komplementarności z*

- działaniami, polityką i priorytetami Wspólnoty, w szczególności z celami spójności gospodarczej i społecznej oraz celami Europejskiego Funduszu Rybołówstwa,
- środkami finansowanymi z EFRG lub innymi instrumentami w sektorach wymienionych w załączniku I do niniejszego rozporządzenia.

10.2 *W stosunku do środków w ramach osi 1, 2 i 3*

- Kryteria wytyczania granic dla środków ukierunkowanych na operacje, które kwalifikują się do wsparcia również w ramach innego instrumentu wsparcia wspólnotowego, w szczególności w ramach funduszy strukturalnych i Europejskiego Funduszu Rybołówstwa.

10.3 *W stosunku do środków w ramach osi 4*

- Kryteria wyznaczania granic dla lokalnych strategii rozwoju objętych zakresem osi 4 w stosunku do lokalnych strategii rozwoju wdrażanych przez "grupy" w ramach Europejskiego Funduszu Rybołówstwa i dla współpracy w stosunku do celu współpracy w ramach funduszy strukturalnych.

10.4 Tam, gdzie stosowne, należy przedstawić informacje dotyczące komplementarności z innymi wspólnotowymi instrumentami finansowymi.

11. **Wyznaczenie właściwych władz i odpowiedzialnych organów**

(art. 16 lit. i) ppkt i) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

- wyznaczenie przez państwo członkowskie wszystkich organów określonych w art. 74 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 oraz, w celach informacyjnych, skrócony opis ich struktury zarządzania i kontroli.

12. **Opis systemów monitorowania i oceny, jak również przewidywany skład komitetu monitorującego**

(art. 16 lit. i) ppkt ii) i art. 77 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

12.1. *Opis systemów monitorowania i oceny*

Będą one oparte na wspólnym zbiorze wskaźników produktów, wskaźników rezultatów, wskaźników bazowych i wskaźników oddziaływań programu rozwoju obszarów wiejskich, zawartym we Wspólnych Ramach Monitorowania i Oceny (WRMiO) w załączniku VIII i innych elementach, o których mowa w art. 62 ust. 3. W każdym programie rozwoju obszarów wiejskich należy określić dodatkowe wskaźniki odzwierciedlające krajowe i/lub regionalne potrzeby, warunki i cele charakterystyczne dla danego obszaru programu. Dane gromadzone w celu opracowania wskaźników mogą być oparte na normach opracowanych przez Globalną Sieć Systemów Obserwacji Ziemi (GEOSS) lub na projektach Wspólnoty takich jak Globalny Monitoring Środowiska i Bezpieczeństwa (GMES).

12.2. *Przewidywany skład komitetu monitorującego*

13. **Przepisy zapewniające rozpowszechnienie informacji na temat programu**

(art. 76 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

Opisać plan działań informacyjnych i elementy zawarte w art. 58 niniejszego rozporządzenia i w załączniku VI:

13.1. Działania przewidziane w celu poinformowania potencjalnych beneficjentów,

organizacji zawodowych, partnerów gospodarczych, społecznych i zajmujących się kwestiami środowiska naturalnego, podmiotów zaangażowanych w promowanie równości mężczyzn i kobiet oraz organizacji pozarządowych, o możliwościach oferowanych przez program i zasadach uzyskania dostępu do finansowania programu.

- 13.2 Działania przewidziane w celu poinformowania beneficjentów o wkładzie Wspólnoty.
- 13.3 Działania w celu poinformowania ogółu społeczeństwa o roli odgrywanej przez Wspólnotę w programach oraz o rezultatach tych programów.
14. **Wyznaczenie partnerów, z którymi przeprowadzono konsultacje, i wyniki tych konsultacji**
(art. 6 i 16 lit. j) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)
- 14.1 *Wyznaczenie partnerów, z którymi przeprowadzono konsultacje*
Wykaz obejmujący właściwe władze regionalne, lokalne i inne władze publiczne, partnerów gospodarczych i społecznych i wszelkie inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości mężczyzn i kobiet, z którymi przeprowadzono konsultacje.
- 14.2 *Wyniki konsultacji*
Przedstawić krótki opis wyników konsultacji z podaniem dat konsultacji i czasu poświęconego na przedstawienie uwag dotyczących programu i uczestnictwo w jego przygotowaniu i wskazać, w jakim stopniu uzyskane opinie i porady zostały wzięte pod uwagę.
15. **Równość mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacja**
(art. 8 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)
- 15.1 Opisać działania promujące równość mężczyzn i kobiet na poszczególnych etapach realizacji programu
(projekt, realizacja, monitorowanie i ocena).
- 15.2 Opisać sposób zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną na różnych etapach realizacji programu.
16. **Operacje w ramach pomocy technicznej**
(art. 66 ust. 2 i art. 68 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)
- 16.1 *Opis działań pomocniczych w zakresie przygotowania, zarządzania, monitorowania, oceny, informacji i kontroli, finansowanych z pomocy technicznej*
- 16.2 *Krajowa sieć obszarów wiejskich*
- wykaz obejmujący organizacje i struktury administracyjne działające w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich, które utworzą część krajowej sieci obszarów wiejskich;
  - procedura i harmonogram utworzenia krajowej sieci obszarów wiejskich;
  - krótki opis głównych kategorii działań, które mają być prowadzone przez krajową sieć obszarów wiejskich. Działania te będą podstawą planu działania, który zostanie opracowany przez instytucję zarządzającą i będzie wspierany na mocy art. 68 ust. 2 lit b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005;
  - kwota zarezerwowana na utworzenie i funkcjonowanie krajowej sieci obszarów wiejskich i realizację planu działania, o którym mowa w art. 68 ust. 2 lit. a) i b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. W ramach tej kwoty należy rozróżnić między częścią kwoty obejmującą strukturę potrzebną do prowadzenia sieci a częścią obejmującą plan działania. Program musi zawierać przepisy zapewniające, że część kwoty przeznaczona na lit. a) nie będzie w nadmierny sposób wzrastać na przestrzeni czasu.

B. PROGRAMY SZCZEGÓŁOWE DOTYCZĄCE KRAJOWYCH SIECI OBSZARÓW WIEJSKICH (O KTÓRYCH MOWA W ART. 41 UST. 3 I 5)

Jeżeli państwo członkowskie, które przyjęło programy regionalne, złoży - zgodnie z art. 66 ust. 3 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 - wniosek o zatwierdzenie szczegółowego programu dotyczącego utworzenia i funkcjonowania krajowej sieci obszarów wiejskich, program taki musi zawierać następujące elementy:

- a) wykaz obejmujący organizacje i struktury administracyjne działające w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich, które utworzą część krajowej sieci obszarów wiejskich;
- b) procedurę i harmonogram utworzenia krajowej sieci obszarów wiejskich;
- c) krótki opis głównych kategorii działań, które mają być prowadzone przez krajową sieć obszarów wiejskich. Działania te będą podstawą planu działania, który zostanie opracowany przez instytucję zarządzającą i będzie wspierany na mocy art. 68 ust. 2 lit b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005;
- d) kwotę zarezerwowaną na utworzenie i funkcjonowanie krajowej sieci obszarów wiejskich i realizację planu działania, o którym mowa w art. 68 ust. 2 lit. a) i b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, oraz podział wkładu EFRROW na poszczególne lata, który musi być zgodny z art. 69 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005;
- e) tabelę finansową na cały okres programowania w następującym formacie (ceny bieżące w EUR):

Rodzaj wydatków na krajową sieć obszarów wiejskich	Wydatki ze środków publicznych ogółem	Wkład EFRROW
a) na funkcjonowanie struktury krajowej sieci obszarów wiejskich		
b) na realizację planu działania krajowej sieci obszarów wiejskich łącznie z jego oceną Ogółem		

- f) wskazanie właściwych władz i odpowiedzialnych organów;
- e) opis systemu monitorowania i oceny, jak również przewidywany skład komitetu monitorującego.

ZAŁĄCZNIK III

POMOC DLA GRUP PRODUCENTÓW NA MALCIE

Wsparcie na utworzenie grupy producentów (Minimalna kwota, o której mowa w art. 25 ust. 2)

EUR	Rok
63.000	rok 1
63.000	rok 2
63.000	rok 3
60.000	rok 4

50.000	rok 5
--------	-------

ZAŁĄCZNIK IV

PROGI DLA ZAGROŻONYCH RAS (O KTÓRYCH MOWA W ART. 27 UST. 4)

Kwalifikujące się do wsparcia gatunki zwierząt gospodarskich	Progi, poniżej których hodowla lokalnej rasy jest uważana za zagrożoną (liczba samic hodowlanych ^(*))
Bydło	7.500
Owce	10.000
Kozy	10.000
Koniowate	5.000
Świnie	15.000
Ptactwo	25.000

(*) Obliczona dla wszystkich państw członkowskich liczba samic hodowlanych tej samej rasy, które mogą zostać wykorzystane do czystorasowej reprodukcji i są zarejestrowane w księdze hodowlanej prowadzonej przez zatwierdzoną organizację hodowców uznaną przez dane państwo członkowskie zgodnie ze wspólnotowym prawodawstwem zootechnicznym.

ZAŁĄCZNIK V

TABELA PRZELICZENIOWA ZWIERZĄT NA DUŻE JEDNOSTKI PRZELICZENIOWE (DJP) (O KTÓREJ MOWA W ART. 27 UST. 13)

Byki, krowy i inne bydło powyżej dwóch lat, koniowate powyżej sześciu miesięcy	1,0 DJP
Bydło powyżej sześciu miesięcy i poniżej dwóch lat	0,6 DJP
Bydło poniżej sześciu miesięcy	0,4 DJP
Owce	0,15 DJP
Kozy	0,15 DJP
Maciory hodowlane > 50 kg	0,5 DJP
Pozostałe świnie	0,3 DJP
Kury nioski	0,014 DJP
Pozostały drób ^(*)	0,03 DJP

(*) Zastosowany współczynnik przeliczeniowy może zostać podwyższony na podstawie dowodów naukowych, które należy wyjaśnić i właściwie uzasadnić w programach rozwoju obszarów wiejskich.

ZAŁĄCZNIK VI

INFORMOWANIE I ROZPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O POMOCY OTRZYMANEJ Z EFRROW (O KTÓRYM MOWA W ART. 58 UST. 3)

1. Środki w zakresie informowania potencjalnych beneficjentów i beneficjentów

1.1. Środki w zakresie informowania potencjalnych beneficjentów

W celu zachowania przejrzystości instytucje zarządzające rozpowszechniają możliwie najobszerniejsze informacje na temat możliwości finansowania oferowane w ramach wspólnej pomocy Wspólnoty i państw członkowskich w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich.

W tym celu instytucja zarządzająca zapewnia powszechną publikację programu rozwoju obszarów wiejskich wraz ze szczegółowymi informacjami na temat wkładu finansowego z EFRROW i dostarczenie tego programu wszystkim zainteresowanym wnioskodawcom. Instytucja zarządzająca udostępnia potencjalnym beneficjentom jasne, szczegółowe i aktualne informacje na temat:

- a) procedur administracyjnych, których należy przestrzegać przy ubieganiu się o finansowanie w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich;
- b) opisu procedur stosowanych przy rozpatrywaniu wniosków o finansowanie;
- c) warunków i/lub kryteriów kwalifikacji przy wyborze i ocenie projektów, które będą objęte finansowaniem;
- d) nazwisk osób lub kontaktów na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, które mogą wyjaśnić sposób działania programów rozwoju obszarów wiejskich i kryteria wyboru i oceny operacji.

Instytucja zarządzająca dba o to, aby organy, które mogą odgrywać rolę punktów informacyjnych, były zaangażowane w działania związane z informowaniem potencjalnych beneficjentów, zwłaszcza:

- a) władze lokalne i regionalne;
- b) organizacje zawodowe;
- c) partnerzy społeczni i gospodarczy;
- d) organizacje pozarządowe, w szczególności instytucje wspierające równość między kobietami i mężczyznami, organizacje zajmujące się ochroną i poprawą środowiska naturalnego;
- e) centra informacyjne na temat Europy;
- f) przedstawicielstwa Komisji w państwach członkowskich.

Instytucja zarządzająca informuje potencjalnych beneficjentów o publikacji przewidzianej w pkt 2.1.

1.2. Środki w zakresie informowania beneficjentów

Instytucja zarządzająca dba o to, aby w zawiadomieniu o przyznaniu pomocy beneficjenci byli informowani o tym, że działanie jest finansowane z programu współfinansowanego przez EFRROW i oś priorytetową danego programu rozwoju obszarów wiejskich.

2. Środki w zakresie informowania i rozpowszechniania informacji dla opinii publicznej

Instytucja zarządzająca programem rozwoju obszarów wiejskich i beneficjenci podejmują wszelkie kroki w celu udostępnienia i rozpowszechniania wśród opinii publicznej informacji na temat środków finansowanych w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.

2.1. Obowiązki instytucji zarządzających

Instytucja zarządzająca informuje opinię publiczną o przyjęciu przez Komisję programu rozwoju obszarów wiejskich oraz o jego aktualizacjach, głównych osiągnięciach w realizacji programu i o jego zakończeniu.

Instytucja zarządzająca wdraża środki w zakresie informowania przy wykorzystaniu

wszystkich mediów na odpowiednim poziomie terytorialnym. Środki te obejmują również kampanie informacyjne, publikacje drukiem, publikacje elektroniczne i wszelkie inne środki przekazu uznane za stosowne.

Środki mające na celu informowanie opinii publicznej obejmują elementy określone w pkt 3.1.

2.2. *Obowiązki beneficjentów*

Jeżeli w wyniku operacji w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich prowadzona jest inwestycja (na przykład w gospodarstwie lub przedsiębiorstwie spożywczym), której całkowity koszt przekracza 50.000 EUR, beneficjent zamieszcza tablicę informacyjną.

W przypadku infrastruktury, której całkowity koszt przekracza 500.000 EUR, zamieszczana jest tablica reklamowa.

Tablicę informacyjną instaluje się również w siedzibach lokalnych grup działania finansowanych w ramach osi 4.

Tablice informacyjne i reklamowe zawierają opis projektu/operacji oraz elementy wymienione w pkt 3.1. Na informacje te przeznaczony jest przynajmniej 25 % powierzchni tablicy reklamowej bądź informacyjnej.

3. **Charakterystyka techniczna działań w zakresie informowania i rozpowszechniania informacji**

3.1. *Slogan i logo*

Każde działanie w zakresie informowania i rozpowszechniania informacji zawiera następujące elementy:

- flagę europejską zgodnie z normami graficznymi określonymi w pkt 4 wraz z wyjaśnieniem roli Wspólnoty przy użyciu następującego zapisu:
"Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie."
- W przypadku działań i środków finansowanych z osi Leader należy zamieścić również logo Leader.

3.2. *Materiały informacyjne i materiały w zakresie przekazywania informacji*

- Na stronie tytułowej publikacji (np. broszur, ulotek i biuletynów) oraz na plakatach na temat środków i działań współfinansowanych przez EFRROW znajduje się wyraźne wskazanie na udział Wspólnoty, a także emblemat Wspólnoty w przypadku, gdy zamieszczone zostało również godło państwowe lub regionalne. Publikacje zawierają odesłania do organu odpowiedzialnego za treść informacji i do instytucji zarządzającej wyznaczonej do realizacji danego pakietu pomocowego.
- W przypadku udostępnienia informacji za pomocą środków elektronicznych (strony internetowe, bazy danych dla potencjalnych beneficjentów) lub jako materiał audiowizualny, przez analogię stosuje się tiret pierwsze. Przy redagowaniu planu działań informacyjnych należy uwzględnić nowe technologie, które pozwalają na szybkie i skuteczne przekazywanie informacji oraz usprawniają dialog z opinią publiczną.

Strony internetowe dotyczące EFRROW:

- wskazują na wkład z EFRROW przynajmniej na stronie głównej;
- zawierają link do strony internetowej Komisji dotyczącej EFRROW.

4. **Wytyczne dotyczące stworzenia emblematu i określenie standardowej kolorystyki**

4.1. *Flaga europejska*

Opis symboliczny

Na tle niebieskiego nieba dwanaście złotych gwiazdek tworzy krąg, reprezentujący unię narodów Europy. Liczba gwiazdek jest stała, ponieważ liczba dwanaście symbolizuje doskonałość i jedność.

W projektach finansowanych z EFRROW nazwa tego funduszu jest widoczna poniżej flagi europejskiej.

Opis heraldyczny

Na błękitnym tle, krąg dwunastu złotych pięcioramiennych gwiazd, nie dotykających się ramionami.

Opis geometryczny

grafika

Emblemat jest w formie niebieskiej prostokątnej flagi, której szerokość stanowi półtorej długości wysokości. Dwanaście złotych gwiazd rozmieszczonych w równych odstępach tworzy niewidzialny okrąg, którego środek jest punktem przecięcia się przekątnych prostokąta. Promień okręgu wynosi jedną trzecią wysokości flagi. Każda z gwiazd posiada pięć ramion położonych na obwodzie niewidzialnego okręgu, którego promień równy jest jednej osiemnastej wysokości flagi. Wszystkie gwiazdy ustawione są w pozycji pionowej - co oznacza, że jedno ramię skierowane jest pionowo do góry, a dwa leżą na poziomej linii, prostopadłej do drzewca flagi. Gwiazdy rozmieszczone są na okręgu tak, jak godziny na tarczy zegara. Ich liczba pozostaje niezmienna.

Przepisowe kolory

grafika

Emblemat jest w poniższych kolorach:

NIEBIESKI ODBITY PANTONE (PANTONE REFLEX BLUE) jest kolorem powierzchni prostokąta; **ŻÓŁTY PANTONE (PANTONE YELLOW)** jest kolorem gwiazd. Międzynarodowa paleta kolorów **PANTONE** jest szeroko i łatwo dostępna nawet dla amatorów.

grafika

Druk czterokolorowy:

Jeżeli stosuje się druk czterokolorowy, nie można użyć dwóch standardowych kolorów. Niezbędne jest więc odtworzenie ich poprzez zastosowanie druku czterokolorowego. Kolor **ŻÓŁTY PANTONE (PANTONE YELLOW)** osiągniemy dzięki użyciu koloru 100 % żółtego/"Process Yellow". Poprzez połączenie kolorów 100 % cyjanu/"Process Cyan" i 80 % magenty/"Process Magenta" można otrzymać kolor bardzo zbliżony do **NIEBIESKIEGO ODBITEGO PANTONE (PANTONE REFLEX BLUE)**.

Internet

W paletce kolorów komputerowych **NIEBIESKI ODBITY PANTONE (PANTONE REFLEX BLUE)** odpowiada kolorowi RGB:0/0/153 (w systemie szesnastkowym (hexadecimal): 000099), a **ŻÓŁTY PANTONE (PANTONE YELLOW)** odpowiada kolorowi RGB:255/204/0 (w systemie szesnastkowym (hexadecimal): FFCC00).

Reprodukcja jednobarwna

grafika

Jeżeli jedynym dostępnym kolorem jest czarny, prostokąt powinien posiadać czarną obwódkę, natomiast gwiazdy powinny być czarne na białym tle.

W sytuacji, gdy jedynym dostępnym kolorem jest niebieski (oczywiście musi to być odbity niebieski/Reflex Blue), tło powinno być wydrukowane w maksymalnym nasyceniu tym kolorem, z pozostawionymi na tym tle białymi gwiazdami.

grafika

Reprodukcja na kolorowym tle

grafika

Reprodukcji emblematu najlepiej dokonywać na białym tle. Należy unikać tła wielokolorowego, w szczególności jeżeli nie komponuje się ono z kolorem niebieskim. Jeśli jest się zmuszonym do dokonania reprodukcji na kolorowym tle, należy w pierw umieścić wokół prostokąta biały pasek o szerokości równej 1/25 wysokości tego prostokąta.

4.2. Logo Leader

grafika

ZAŁĄCZNIK VII

A. STRUKTURA I ZAWARTOŚĆ ROCZNYCH SPRAWOZDAŃ Z POSTĘPÓW W REALIZACJI PROGRAMÓW ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH (ART. 60)

1. **Zmiany warunków ogólnych (art. 82 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005):**
  - Zmiany warunków ogólnych mające bezpośredni wpływ na warunki realizacji programu (np. zmiany legislacyjne lub nieoczekiwane zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej)
  - zmiana polityk wspólnotowych i krajowych mająca wpływ na spójność pomiędzy EFRROW i innymi instrumentami finansowymi
2. **Postępy programu w odniesieniu do wyznaczonych celów, na podstawie wskaźników produktów i rezultatów (art. 82 ust. 2 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005):**

Należy podać analizę osiągnięć mierzonych przy pomocy wskaźników monitorowania, w tym ilościową analizę osiągniętych postępów w stosunku do początkowo wyznaczonych celów. Należy zastosować wykaz wskaźników (produktów i rezultatów) określony w załączniku VIII do niniejszego rozporządzenia. W celu skutecznego monitorowania postępów na drodze do osiągnięcia celów programu, oprócz tych wskaźników będących częścią Wspólnych Ram Monitorowania i Oceny (WRMiO) należy użyć dodatkowych wskaźników charakterystycznych dla danego programu.

Każde państwo członkowskie otrzymujące dodatkowe środki finansowe zgodnie z art. 69 ust. 5a rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 powinno ująć - za pierwszym razem w rocznym sprawozdaniu, które zostanie złożone w roku 2010 - oddzielny rozdział zawierający co najmniej tę samą analizę jak wymieniona w akapicie pierwszym w odniesieniu do operacji związanych z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 wymienionego rozporządzenia.

Państwa członkowskie stosujące nowy środek "144 gospodarstwa rolne w fazie restrukturyzacji" powinny przedstawić swoje osiągnięcia w zakresie celów tego środka.
3. **Finansowa realizacja programu zawierająca, dla każdego środka, oświadczenie o wydatkach wypłaconych beneficjentom; jeżeli program obejmuje regiony kwalifikujące się w ramach celu konwergencji, wydatki określa się osobno (art. 82 ust. 2 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005).**

Tabela podsumowująca finansowe wykonanie programu zawiera co najmniej następujące informacje:

(w EUR)

Osie/środki	Płatności roczne - rok N	Płatności narastająco od roku 2007 do roku N
Oś 1		
Środek 111 - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Środek ... - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Łącznie oś 1 - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Oś 2		
Środek 211 - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Środek ... - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Łącznie oś 2 - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Oś 3		
Działanie 311 - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Środek ... - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Łącznie oś 3 - z czego wydatki przejściowe		

zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Oś 4		
Środek 411 - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Środek 4 ... - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
łącznie oś 4 - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Pomoc techniczna - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		
Program łącznie - z czego wydatki przejściowe zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1320/2006		

Oddzielną tabelę zgodnie z tym samym wzorem należy stworzyć dla regionów objętych celem konwergencji. Należy również stworzyć skonsolidowaną tabelę na poziomie programu dla programów obejmujących zarówno regiony konwergencji i regiony inne niż regiony konwergencji.

- 3a. Realizacja finansowa programu w zakresie **operacji związanych z nowymi wyzwaniami i infrastrukturą szerokopasmową**, zawierająca dla każdego środka zestawienie wydatków dokonanych na rzecz beneficjentów od dnia 1 stycznia 2009 r. według rodzajów operacji, o których mowa w art. 16a ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, oraz do wysokości kwot, o których mowa w art. 69 ust. 5a tego rozporządzenia.

Tabela podsumowująca realizację finansową tego rodzaju operacji zawiera co najmniej następujące informacje:

Oś/środek	Płatność roczna - rok N	Płatności narastająco od roku 2009 do roku N
Środek 111	...	...
Środek ...		
łącznie oś 1	...	...
Środek 211	...	...
Środek ...		

Łącznie oś 2	...	...
Środek 311	...	...
Środek 321		
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		
Środek ...		
Łącznie oś 3		...
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		
Środek 411		
Środek 413		
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		
Środek ...		
Łącznie oś 4	...	...
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		
- operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		
Program łącznie	...	...
Ogółem w ramach osi 1, 2, 3 i 4 operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. a)-f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		
Ogółem w ramach osi 3 i 4 operacje związane z priorytetami wymienionymi w art. 16a ust. 1 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005		

4. **Podsumowanie działalności w zakresie bieżącej oceny zgodnie z art. 86 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 (art. 82 ust. 2 lit. d) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)**
Podsumowanie działalności w zakresie bieżącej oceny w oparciu o sprawozdania składane komitetowi monitorującemu zgodnie z art. 86 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, w tym działań związanych z elementami, o których mowa w art. 84 ust. 5 i art. 86 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia.
5. **Kroki podjęte przez instytucję zarządzającą oraz komitet monitorujący w celu zapewnienia jakości i skuteczności realizacji programu (art. 82 ust. 2 lit. e) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005), w szczególności:**

- i) środki monitorowania i oceny
- ii) podsumowanie głównych problemów napotkanych podczas zarządzania programem oraz wszelkich podjętych środków, również tych podjętych w odpowiedzi na uwagi poczynione na podstawie art. 83 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005
- iii) wykorzystanie pomocy technicznej
Jeżeli program obejmuje pomoc techniczną na utworzenie i funkcjonowanie krajowej sieci obszarów wiejskich, w rocznym sprawozdaniu z postępów należy opisać procedury zastosowane do stworzenia i funkcjonowania sieci i stan realizacji planu działania. W sprawozdaniu tym należy również wskazać sposób wykorzystania kwoty (rozdzielenie między elementami wymienionymi w lit. a i b) art. 68 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005).
- iv) kroki podjęte w celu zapewnienia rozpowszechnienia informacji o programie zgodnie z art. 76 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005

W sprawozdaniu należy zawrzeć krótki opis podjętych działań w zakresie informowania i rozpowszechniania informacji na temat programu rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z art. 58 niniejszego rozporządzenia i załącznika VI do tego rozporządzenia.

6. Deklaracja dotycząca zgodności ze wspólnotowymi politykami w kontekście wsparcia, w tym określenie napotkanych problemów oraz środków podjętych w celu ich rozwiązania (art. 82 ust. 2 lit. f) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

Zgodność z prawem wspólnotowym obejmuje w szczególności przestrzeganie reguł konkurencji, reguł dotyczących zamówień publicznych, ochrony i poprawy stanu środowiska oraz promowania równości płci i niedyskryminacji.

7. W odpowiednich przypadkach, ponowne wykorzystanie pomocy odzyskanej na mocy art. 33 rozporządzenia (WE) nr 1290/2005 (art. 82 ust. 2 lit. g) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005)

B. FORMAT ROCZNYCH SPRAWOZDAŃ Z POSTĘPÓW W REALIZACJI SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMÓW OBEJMUJĄCYCH KRAJOWE SIECI OBSZARÓW WIEJSKICH (ART. 60)

W przypadku państw członkowskich korzystających z możliwości przewidzianej w art. 66 ust. 3 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 w rocznym sprawozdaniu z postępów w realizacji programów szczegółowych należy zawrzeć:

- a) opis procedur zastosowanych do stworzenia i funkcjonowania sieci,
- b) stan realizacji planu działania,
- c) tabelę finansową, w której przedstawione jest finansowe wykonanie programu z rozróżnieniem między lit a) i b) art. 68 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005:

Rodzaj wydatków na KŚOW	Płatności roczne - rok N	Płatności narastająco od roku 2007 do roku N
a) na funkcjonowanie struktury krajowej sieci obszarów wiejskich		
b) na realizację planu działania krajowej sieci obszarów wiejskich		
Ogółem		

- d) jeśli stosowne, informacje objęte pkt 4-7 części A niniejszego Załącznika.

ZAŁĄCZNIK VIII

WYKAZ WSPÓLNYCH WSKAŹNIKÓW BAZOWYCH, WSKAŹNIKÓW PRODUKTU, REZULTATU I ODDZIAŁYWANIA

grafika

© European Communities (Wspólnoty Europejskie), <http://eur-lex.europa.eu/>
Za autentyczne uważa się wyłącznie przepisy prawne Unii Europejskiej opublikowane w papierowych wydaniach
Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej.